

© Πανεπιστήμιο Κρήτης
Παιδαγωγικό Τμήμα Δ.Ε.
Εργαστήριο Διαπολιτισμικών
και Μεταναστευτικών Μελετών (Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ.)

Πανεπιστημιούπολη
74 100 Ρέθυμνο
Τηλέφωνο: 0831-77605, 77635
Fax: 0831-77636
e-mail: ediamme@edc.uoc.gr

Το έργο χρηματοδοτείται από εθνικούς
πόρους και την Ευρωπαϊκή Ένωση στα
πλαίσια του Β΄ ΚΠΣ 1994-1999 (ΕΠΕΑΕΚ)

Ελληνικά με την παρέα μου 1.

**ΣΥΝΟΔΕΥΤΙΚΟ ΤΕΥΧΟΣ
ΓΙΑ ΤΟΝ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ**

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ Δ.Ε.
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΩΝ
ΚΑΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ (Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ.)

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΟΜΟΓΕΝΩΝ

Το "Πρόγραμμα Παιδείας Ομογενών" χρηματοδοτείται
από την Επιτροπή της Ε.Ε. και το ΥΠΕΠΘ
στα πλαίσια του ΕΠΕΑΕΚ, έργο 1.1.ζ (δ),
και η υλοποίησή του έχει ανατεθεί
στο "Εργαστήριο Διαπολιτισμικών και Μεταναστευτικών Μελετών"
του Πανεπιστημίου Κρήτης.
Για την παραγωγή του διδακτικού υλικού
που περιέχεται στο παρόν τεύχος
εργάστηκαν τα παρακάτω πρόσωπα:

ΣΥΓΓΡΑΦΗ

Αναστασία Αμπάτη, Μαρία Γαλαζούλα,
Πηνελόπη Μιχαλακοπούλου, Μαρία Πουλοπούλου

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ

Σπύρος Δερβενιώτης

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ - ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

Βαγγέλης Συρίγος

ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ - ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Γεωργία Κατσιμαλή

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΕΡΓΟΥ

Μιχάλης Δαμανάκης

πρόλογος

Το τεύχος αυτό για τον εκπαιδευτικό, που συνοδεύει το βιβλίο "Ελληνικά με την Παρέα μου", αποτελεί μέρος του διδακτικού υλικού που παράγεται στο πλαίσιο του έργου "Παιδεία Ομογενών" και στοχεύει στη διδασκαλία της Ελληνικής ως δεύτερης και ως ξένης γλώσσας στο εξωτερικό.

Το έργο "Παιδεία Ομογενών" χρηματοδοτείται από το ελληνικό Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και από πόρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης και εντάσσεται στο πλαίσιο του "Επιχειρησιακού Προγράμματος Εκπαίδευσης και Επαγγελματικής Κατάρτισης" (ΕΠΕΑΕΚ). Το συνολικό έργο "Παιδεία Ομογενών" στοχεύει στη διατήρηση, στην καλλιέργεια και στην προώθηση της ελληνικής γλώσσας και πολιτισμού, τόσο σε μαθητές ελληνικής καταγωγής που ζουν στο εξωτερικό και φοιτούν σε σχολεία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, όσο και σε αλλόφωνους μαθητές που θέλουν να μάθουν την ελληνική γλώσσα και να έρθουν σε επαφή με τον ελληνικό πολιτισμό.

Το έργο "Παιδεία Ομογενών" επιμερίζεται σε τρεις Δράσεις οι οποίες στοχεύουν: α) στην εκπόνηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων και την παραγωγή διδακτικού υλικού β) στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και την οργάνωση "προγραμμάτων φιλοξενίας", που σκοπό έχουν να φέρουν μαθητές των ελληνικών από το εξωτερικό σε επαφή με την ελληνική γλώσσα και πολιτισμό, και γ) στη δημιουργία βάσεων δεδομένων και δικτύων επικοινωνίας μέσω του Διαδικτύου.

Όπως υποδεικνύουν τα εμπειρικά δεδομένα και αρκετές μελέτες γύρω από το θέμα, όλο και περισσότεροι μαθητές της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης παρακολουθούν το μάθημα της Νεοελληνικής, είτε ως μάθημα επιλογής για την εισαγωγή τους στο πανεπιστήμιο, είτε για λόγους που συνδέονται άμεσα με τη συγκρότηση και διαμόρφωση της πολιτισμικής τους ταυτότητας. Στην παραπάνω κατηγορία εντάσσονται και εκείνοι οι μαθητές, ελληνικής ή μη καταγωγής, που αρχίζουν τα ελληνικά έχοντας ελάχιστη γνώση της ελληνικής γλώσσας.

Το βιβλίο "Ελληνικά με την Παρέα μου", μαζί με το "Συνοδευτικό Τεύχος για τον Εκπαιδευτικό", έρχονται να καλύψουν τις ανάγκες διδασκόμενων και διδασκόντων αντίστοιχα, παρέχοντας με ταχύρρυθμο τρόπο βασικές δομές της νεοελληνικής γλώσσας, ώστε αυτοί να συστηματοποιήσουν καταρχάς και να διευρύνουν στη συνέχεια τις γλωσσικές και επικοινωνιακές τους δεξιότητες.

Ρέθυμνο, Αύγουστος 1999

Καθηγήτριάς Μιχάλης Δαμανάκης
Επιστημονικός υπεύθυνος του έργου

περιεχόμενα

Εισαγωγή		7
Δομή των Ενοτήτων		8
Διαγνωστικό Τεστ για Ψευδοαρχάριους		10
Αρχίζω!	Οδηγίες για τον εκπαιδευτικό	17
Ενότητα 1.	Οδηγίες για τον εκπαιδευτικό	19
Ενότητα 2.	Οδηγίες για τον εκπαιδευτικό	21
Ενότητα 3.	Οδηγίες για τον εκπαιδευτικό	23
	<i>Συμπληρωματικές δραστηριότητες (1-3)</i>	26
Ενότητα 4.	Οδηγίες για τον εκπαιδευτικό	28
	<i>Συμπληρωματικές δραστηριότητες</i>	30
Ενότητα 5.	Οδηγίες για τον εκπαιδευτικό	31
	<i>Συμπληρωματικές δραστηριότητες</i>	34
Ενότητα 6.	Οδηγίες για τον εκπαιδευτικό	36
	<i>Συμπληρωματικές δραστηριότητες</i>	38
Ενότητα 7.	Οδηγίες για τον εκπαιδευτικό	42
	<i>Συμπληρωματικές δραστηριότητες</i>	44
Ενότητα 8.	Οδηγίες για τον εκπαιδευτικό	47
	<i>Συμπληρωματικές δραστηριότητες</i>	49
Ενότητα 9.	Οδηγίες για τον εκπαιδευτικό	53
	<i>Συμπληρωματικές δραστηριότητες</i>	55
Ενότητα 10.	Οδηγίες για τον εκπαιδευτικό	57
	<i>Συμπληρωματικές δραστηριότητες</i>	59
Ενότητα 11.	Οδηγίες για τον εκπαιδευτικό	61
	<i>Συμπληρωματικές δραστηριότητες</i>	64
Ενότητα 12.	Οδηγίες για τον εκπαιδευτικό	66
	<i>Συμπληρωματικές δραστηριότητες</i>	68
Ενότητα 13.	Οδηγίες για τον εκπαιδευτικό	70
	<i>Συμπληρωματικές δραστηριότητες</i>	72
Ενότητα 14.	Οδηγίες για τον εκπαιδευτικό	76
	<i>Συμπληρωματικές δραστηριότητες</i>	79
Ενότητα 15.	Οδηγίες για τον εκπαιδευτικό	81
	<i>Συμπληρωματικές δραστηριότητες</i>	84
Βιβλιογραφία		86

εισαγωγή

Το τεύχος αυτό συνοδεύει το *Ελληνικά με την Παρέα μου* και περιλαμβάνει:

α) Μια σύντομη εισαγωγή (Δομή των Ενοτήτων), που σκιαγραφεί τη φιλοσοφία (αρχές και μεθοδολογία) του *Ελληνικά με την Παρέα μου*.

β) Ένα Διαγνωστικό Τεστ για Ψευδοαρχάριους, κοινό στο οποίο απευθύνεται το συγκεκριμένο βιβλίο.

γ) Οδηγίες για τον Εκπαιδευτικό ανά ενότητα, οι οποίες αναδεικνύουν τα κύρια από γλωσσική άποψη σημεία, τα οποία ο εκπαιδευτικός πρέπει να έχει υπόψη του προτού διδάξει τη συγκεκριμένη ενότητα. Λόγω του ταχύρρυθμου χαρακτήρα του *Ελληνικά με την Παρέα μου*, οι ασκήσεις είναι σκόπιμα περιορισμένες. Για την περίπτωση όμως που ο εκπαιδευτικός έχει στη διάθεσή του περισσότερο χρόνο, για να καλύψει τυχόν ανάγκες της τάξης του μπορεί να οργανώσει γλωσσικές δραστηριότητες σαν αυτές που δίνονται εντός πλαισίου στο τέλος των Οδηγιών.

δ) Ο δάσκαλος μπορεί ακόμα να φωτοτυπήσει τις Συμπληρωματικές Δραστηριότητες που δίνονται ανά ενότητα/ενότητες. Σε αυτή την περίπτωση, όπου κρίνει απαραίτητο, μπορεί να δώσει το απαιτούμενο λεξιλόγιο στον πίνακα. Σημειώνουμε ότι το λεξιλόγιο που περιέχεται στις Συμπληρωματικές Δραστηριότητες αποτελεί μόνο εν μέρει ενεργό-βασικό λεξιλόγιο (active vocabulary) του *Ελληνικά με την Παρέα μου*. Προσφέρεται για μαθητές που δε συναντούν ιδιαίτερες δυσκολίες στην αφομοίωση της ύλης του κυρίως βιβλίου. Σε κάθε περίπτωση, δεν αποτελεί κριτήριο αξιολόγησης της επίδοσης του μαθητή (passive vocabulary).

ε) Βιβλιογραφία, γενική (εφαρμοσμένη γλωσσολογία) και ειδική, σχετικά με τη Νέα Ελληνική.

Τα σύμβολα του βιβλίου και η αναφορά τους

επικοινωνώ

διαβάζω

μιλάω

μαθαίνω γραμματική

ακούω

προσέχω

γράφω

παρατηρώ

δομή των ενοτήτων

Η κάθε ενότητα διακρίνεται σε υποενότητες στις οποίες κεντρική θέση κατέχει μία επικοινωνιακή περίσταση με τα αντίστοιχα γραμματικοσυντακτικά φαινόμενα. Το αρχικό κείμενο συνοδεύεται από το χαρακτηριστικό σκίτσο το οποίο μπορεί να αξιοποιηθεί διδακτικά για εξάσκηση στον προφορικό λόγο (speaking). Οι δραστηριότητες που ακολουθούν στοχεύουν στον έλεγχο της κατανόησης του κειμένου (listening and reading comprehension). Τα κείμενα είναι συνήθως διαλογικής μορφής, διότι κρίνεται αναγκαίο για μαθητές που έχουν την Ελληνική ως ξένη (ή ως δεύτερη) γλώσσα να έρθουν αρχικά σε επαφή με καθημερινό νεανικό λόγο και να ασκηθούν σ' αυτόν. Έτσι θα διαφοροποιήσουν το φιλικό / ανεπίσημο από το ευγενικό / επίσημο ύφος και θα οικειοποιηθούν στρατηγικές διαλόγου (conversational strategies, taking turns) που εξασφαλίζουν τη συνεκτικότητα του διαλογικού κειμένου.

Με διαφορετικό χρώμα πλαισίου και σύμβολο διαχωρίζονται φράσεις προφορικού λόγου που πραγματώνουν γλωσσικά το επικοινωνιακό γεγονός της (υπο)ενότητας από τα γραμματικά φαινόμενα που παρουσιάζονται διεξοδικά σε κάθε ενότητα.

Από το αρχικό κείμενο απομονώνονται τα παραδείγματα που αντιστοιχούν στο γραμματικό φαινόμενο που εξετάζεται κάθε φορά. Οι τρόποι παρουσίασης του φαινομένου είναι:

- α) να δίνεται το κλιτικό παράδειγμα μεμονωμένα λόγω της ποικιλίας των καταληκτικών μορφμάτων της Ελληνικής και να ζητείται η εφαρμογή του μέσα σε προτάσεις (deductively),
- β) να χρησιμοποιούνται τα κλιτικά παραδείγματα σε κειμενικά περιβάλλοντα και ο μαθητής να τα απομονώνει και να τα συστηματοποιεί σε πίνακα (inductively).

Για την αποτελεσματικότερη συστηματοποίηση και εμπέδωση των νέων δομών στο μυαλό των μαθητών, δίνεται και συγκεντρωτικός συνοπτικός πίνακας των βασικών κλιτικών παραδειγμάτων που διδάσκονται.

Οι περισσότερες δραστηριότητες είναι ασκήσεις εφαρμογής, διότι στόχος του ταχύρρυθμου αυτού διδακτικού υλικού είναι να θεμελιωθεί η δομή της Νεοελληνικής σε φωνολογικό, μορφολογικό και συντακτικό επίπεδο. Τα φαινόμενα και οι δραστηριότητες παρουσιάζουν επιλεκτικά τις δομές που απαιτούνται για να επικοινωνήσουν οι μαθητές στα νέα ελληνικά.

Παρουσιάζονται κυρίως εκείνα τα γλωσσικά στοιχεία που αποτελούν τις βάσεις για τη δόμηση του συστήματος της Νέας Ελληνικής (π.χ. ενεστώτας, αόριστος, απλός μέλλοντας, για να μιλήσουμε για το παρόν, παρελθόν και μέλλον αντίστοιχα).

Ανάλογα με το μαθητικό του κοινό (προϋπάρχουσες γνώσεις, ηλικία, ενδιαφέροντα) και τις συνθήκες διδασκαλίας (χώρα, χρόνος, ομοιογένεια της τάξης), μπορεί ο δάσκαλος κατά περίπτωση να προσαρμόσει το συγκεκριμένο υλικό στις ανάγκες των μαθητών του. Μπορεί, επίσης, για παράδειγμα, να επιλέξει το ρυθμό με τον οποίο θα προχωρήσει στη διεξοδική διδασκαλία των φαινομένων. Μπορεί να αφαιρέσει κάποια άσκηση αν τη θεωρεί εύκολη για τους μαθητές. Το υλικό τού δίνει τη δυνατότητα να καλύψει μία μόνο υποενότητα με το αντίστοιχο φαινόμενό της. Μπορεί, επίσης, να εμπλουτίσει το υλικό με επιπλέον δραστηριότητες προφορικού και γραπτού λόγου.

Όσον αφορά τους γραμματικούς όρους που παρουσιάζονται στο βιβλίο κρίνεται αναγκαίο να χρησιμοποιηθεί η συγκεκριμένη περιορισμένη ορολογία (μεταγλώσσα) για να διευκολυνθούν οι μαθητές να συστηματοποιήσουν τα κύρια μέρη του λόγου (π.χ. ουσιαστικό, ρήμα, επίθετο, αντωνυμία), τις ονοματικές καταλήξεις (ονοματική, αιτιατική, γενική), τους γραμματικούς χρόνους (ενεστώτας, αόρι-

στος, απλός μέλλοντας) και τις εγκλίσεις.

Για διδακτικούς λόγους χρησιμοποιούμε το ευφωνικό -ν σε όλα τα αρσενικά. Έτσι καθίσταται ευκρινέστερη η διάκριση αρσενικών - ουδετέρων στις περιπτώσεις μορφικής σύμπτωσης (*τον, ποιον, έναν, κάποιον*).

Το διδακτικό αυτό υλικό δίνει έμφαση στην προφορική επικοινωνία, αλλά παρουσιάζει βαθμιαία και γραπτές μορφές λόγου (γράμμα, πρόσκληση, λογοτεχνία σε ελεύθερη απόδοση κτλ.). Όσον αφορά την εξάσκηση των μαθητών στη γραφή, ο δάσκαλος μπορεί, εάν το κρίνει σκόπιμο, να χρησιμοποιήσει τα κείμενα των ενοτήτων για άσκηση αντιγραφής και ορθογραφίας.

Το βιβλίο συνοδεύεται από το βασικό λεξιλόγιο σε πέντε γλώσσες (αγγλικά, γαλλικά, ρωσικά, ισπανικά, γερμανικά). Οι εκφωνήσεις των ασκήσεων είναι γραμμένες μόνο στα ελληνικά. Είναι στη διακριτική ευχέρεια του διδάσκοντος να χρησιμοποιεί τη γλώσσα της συγκεκριμένης χώρας, σύμφωνα με τις ανάγκες των μαθητών του.

Η διάταξη με την οποία παρουσιάζονται τα γραμματικά φαινόμενα βασίζεται στη συχνότητα χρήσης τους στο λόγο. Πιο συγκεκριμένα:

1) Παρουσιάζεται πρώτα η αιτιατική διότι χρησιμοποιείται ως άμεσο αντικείμενο, ως συμπλήρωμα προθέσεων (*από, με, σε...*) και ως επιρρηματικός προσδιορισμός χρόνου (*την Κυριακή*). Έπεται η παρουσίαση της ονομαστικής που εκφράζει το υποκείμενο, του οποίου η χρήση στα νέα ελληνικά είναι προαιρετική.

2) Σχετικά με την παρουσίαση των πτώσεων επικεντρώνουμε τη διδασκαλία στην αιτιατική, ονομαστική και γενική, ενώ παρουσιάζεται περιθωριακά η κλητική. Και τούτο διότι οι τρεις πρώτες συνδέονται με τους βασικούς συντακτικούς ρόλους (υποκείμενο, αντικείμενο, γενική προσδιοριστική), ενώ η κλητική δε συνεισφέρει ουσιαστικά στη δομή της πρότασης.

3) Η παρουσίαση του αορίστου και στιγμιαίου μέλλοντα των ιδιότυπων ρημάτων (*πάω, βλέπω* κτλ.) προηγείται του ομαλού σχηματισμού των ρημάτων (α' και β' συζυγίας) γιατί είναι συχνόχρηστα, δεν υπάγονται σε κανόνες σχηματισμού και κατακτώνται λεξιλογικά.

4) Για λόγους συχνότητας στο λόγο, συμπεριλαμβάνεται στα βασικά ελληνικά ο ενεστώτας μόνο από τη μέση φωνή των ρημάτων σε *-ομαι* και *-άμαι*. Έτσι οι μαθητές θα ξεκαθαρίσουν από την αρχή ότι τα ρήματα στα νέα ελληνικά είναι και ενεργητικής (*-ω*) και μέσης μορφολογίας (*-μαι*).

5) Διδάσκονται οι ρηματικοί τύποι με στιγμιαίο ποιόν ενεργείας (*θα / να διαβάσω*) ενώ αποσιωπώνται οι αντίστοιχοι ρηματικοί τύποι που δηλώνουν διάρκεια (*θα / να διαβάζω*). Ο λόγος είναι ότι θεωρείται απαραίτητο να κατανοήσουν οι μαθητές ότι κάθε ρήμα στα νέα ελληνικά απαντά σε δύο μορφές (*διαβαζ- διαβασ-*) ανάλογα με τις απαιτήσεις του κύριου ρήματος - αν υπάρχει - ή δείκτες όπως τα *θα / να*.

6) Στην παρουσίαση των γραμματικών χρόνων επιδιώκεται ο συσχετισμός τους με τις αντίστοιχες επιρρηματικές εκφράσεις χρόνου στις πρωτοτυπικές τους χρήσεις.

7) Όταν η διάταξη των όρων στα νέα ελληνικά δεν είναι σταθερή παρουσιάζονται εναλλακτικά δομικά σχήματα (*αντικείμενο + ρήμα + υποκείμενο*). Επισημαίνεται ο ρόλος του επιτονισμού στις περιπτώσεις που δίνεται έμφαση. Αντίθετα τονίζεται η διάταξη των όρων όταν είναι υποχρεωτική (*τον βοηθάω / βοήθησέ τον*). Τέλος, επισημαίνεται ο αποφασιστικός ρόλος του επιτονισμού στην ερμηνεία των εκφωνημάτων με ταυτόσημη γραμματική δομή.

Ρέθυμνο, Αύγουστος 1999

Γεωργία Κατσιμαλή
Επίκουρη Καθηγήτρια Γλωσσολογίας

Διαγνωστικό τεστ για ψευδοαρχάριους

Το τεστ αυτό στοχεύει στο να βοηθήσει το δάσκαλο να αποφασίσει αν ένας μαθητής είναι ψευδοαρχάριος ή όχι. Το τεστ δε λειτουργεί σαν εργαλείο γενικής αξιολόγησης και εσωτερικής κατάταξης των μαθητών, αλλά αποσκοπεί στο να απομονώσει τους πραγματικούς ψευδοαρχάριους είτε από τους αρχάριους είτε από τους προχωρημένους σε σχέση πάντα με τη διδασκόμενη ύλη.

Το τεστ συνίσταται σε πέντε (5) δοκιμασίες διαβαθμισμένης δυσκολίας, με βάση πρωτίστως το κριτήριο της κατανόησης και δευτερευόντως της παραγωγής προφορικού λόγου. Δίνουμε περισσότερο βάρος στην κατανόηση και όχι στην παραγωγή λόγου, γιατί το συγκεκριμένο μαθητικό κοινό περιμένουμε να έχει εκτεθεί σε κάποια μορφή ελληνικά. Αυτό του εξασφαλίζει μεν μια πρώτη εξοικείωση με την Ελληνική, χωρίς όμως να σημαίνει ότι είναι σε θέση και να παραγάγει λόγο ή ο λόγος που παράγει να είναι επαρκής και αποτελεσματικός. Αυτή ακριβώς η αποσπασματική και ασυστηματική γνώση είναι που διαφοροποιεί έναν ψευδοαρχάριο από τον πραγματικό αρχάριο. Κριτήριο για το χαρακτηρισμό αποτελεί η κατανόηση και λιγότερο η παραγωγή προφορικού λόγου και όχι η γνώση ή η παραγωγή γραπτού λόγου. Αυτό γιατί, με βάση το προφίλ του ψευδοαρχάριου, περιμένουμε να εκτίθεται κατεξοχήν σε δεδομένα προφορικού λόγου, μέσα από την επαφή του με οικεία πρόσωπα και όχι σε ένα θεσμικό περιβάλλον που καλλιεργεί και τη γραφή, όπως μια τάξη διδασκαλίας.

Ο μαθητής καλείται να ανταποκριθεί σε πέντε στάδια κλιμακούμενης δυσκολίας, αναλυτικά τα εξής:

1) Έλεγχος της γνώσης του μαθητή σε λεξιλογικό επίπεδο: Ο μαθητής καλείται να αντιστοιχίσει τα εικονίδια με ρήματα ή ουσιαστικά. Με αυτό τον τρόπο ελέγχουμε αν ο μαθητής γνωρίζει κάποια συχνόχρηστα ουσιαστικά ή ρήματα της ελληνικής.

2) Έλεγχος της γνώσης του μαθητή σε φραστικό επίπεδο: Ο μαθητής καλείται να αντιστοιχίσει τα εικονίδια με φράσεις. Με αυτό τον τρόπο ελέγχουμε εάν ο μαθητής έχει αναπτύξει μια στοιχειώδη επικοινωνιακή και γραμματική ικανότητα σε σχέση με τα ελληνικά.

3) Έλεγχος κατανόησης απλού συνεχούς κειμένου: Ο μαθητής καλείται να απαντήσει με ναι ή όχι σε ερωτήσεις που δείχνουν αν είναι εξοικειωμένος με πιο σύνθετες δομές σε σχέση με την απλή φράση τού 2.

4) Έλεγχος κατανόησης απλού συνεχούς κειμένου και παραγωγής απλών δομών.

5) Έλεγχος παραγωγής σύνθετου λόγου: Ο μαθητής καλείται να αφηγηθεί μια ιστορία στηριζόμενος στις εικόνες που του δίνονται.

Κριτήριο για το χαρακτηρισμό του μαθητή ως ψευδοαρχάριου αποτελεί η ανταπόκρισή του στις δοκιμασίες 2, 3 και 4 ή ακόμα και η παραγωγή στοιχειωδών ελληνικών στην 5. Αν ο μαθητής είναι σε θέση να παραγάγει συνεχή λόγο στην 5, τότε δεν είναι ψευδοαρχάριος, ενώ αντίστοιχα αν μπορεί να ανταποκριθεί *μόνο* στις απαιτήσεις της 1 τότε πάλι αποκλείεται από την τάξη των ψευδοαρχαρίων. Το τεστ που ακολουθεί είναι ενδεικτικό και μπορεί να λειτουργήσει παράλληλα με την προσωπική κρίση του διδάσκοντα, ο οποίος σε κάθε περίπτωση έχει καλύτερη γνώση των μαθητών του και των πραγματικών αναγκών/δυνατοτήτων τους.

Όλες οι οδηγίες του δασκάλου προς το μαθητή δίνονται στη γλώσσα που μιλάει ο μαθητής. Επίσης οι εικόνες του τεστ δίνονται στο μαθητή ανά άσκηση (1:1).

Επειδή όλες οι δραστηριότητες σχετίζονται πρωτίστως με την προφορική κατανόηση, καλό θα ήταν ο δάσκαλος να διαβάσει όχι μόνο μία φορά αλλά δύο τις λέξεις, τις φράσεις ή το κείμενο των ασκήσεων.

1) Αντιστοίχιση λέξης - εικόνας (Δείχνω ποια εικόνα παρουσιάζει τι). Ο δάσκαλος διαβάζει στο μαθητή τις λέξεις και αυτός του δείχνει την αντίστοιχη εικόνα. Η σειρά με την οποία δίνονται οι λέξεις είναι ενδεικτική. Ο δάσκαλος μπορεί να αλλάξει τη σειρά των λέξεων.

A. σπίτι	B. διαβάζω
ψωμί	αγαπάω
αεροπλάνο	μιλάω
γιατρός	τρέχω
καρέκλα	τρώω

2) Αντιστοίχιση εικόνας φράσης. Ο δάσκαλος διαβάζει δυνατά τις φράσεις 1, 2 και 3 και ο μαθητής υποδεικνύει την εικόνα από τα ζεύγη που του δίνονται.

- A. Η Ελένη τρώει παγωτό**
- B. Χρόνια πολλά!**
- Γ. Την Ελένη, παρακαλώ!**

3) Κατανόηση απλού κειμένου. Ο δάσκαλος διαβάζει στο μαθητή το παρακάτω κείμενο:

Το Σάββατο ο Φίλιππος έχει τα γενέθλιά του. Παίρνει τηλέφωνο την Ελένη και την καλεί στο πάρτι. Η Ελένη είναι άρρωστη και δεν πηγαίνει στο πάρτι.

Στη συνέχεια ο δάσκαλος διαβάζει στο μαθητή τις ακόλουθες φράσεις (στα ελληνικά), στις οποίες ο μαθητής πρέπει να απαντήσει στη γλώσσα που μιλάει αν είναι σωστές ή λάθος.

- A. Η Ελένη έχει γενέθλια**
- B. Ο Φίλιππος παίρνει τηλέφωνο την Ελένη**
- Γ. Η Ελένη δεν είναι άρρωστη**
- Δ. Η Ελένη πηγαίνει στο πάρτι**

4) Κατανόηση και παραγωγή. Ο δάσκαλος διαβάζει στο μαθητή το παρακάτω κείμενο:

Η Κάρμεν είναι από το Μεξικό. Έχει έναν αδερφό και μια αδερφή. Το χειμώνα πηγαίνει σχολείο. Το καλοκαίρι κάνει διακοπές στην Ελλάδα.

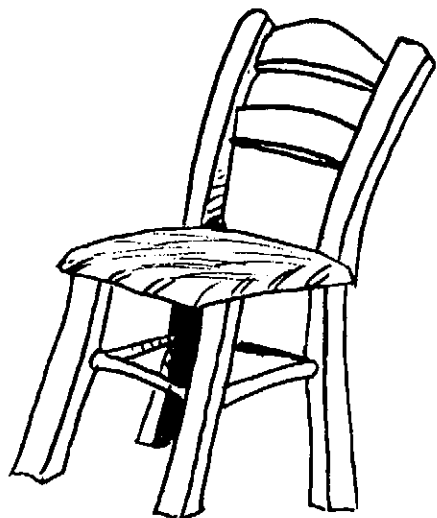
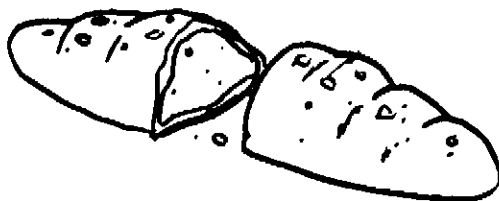
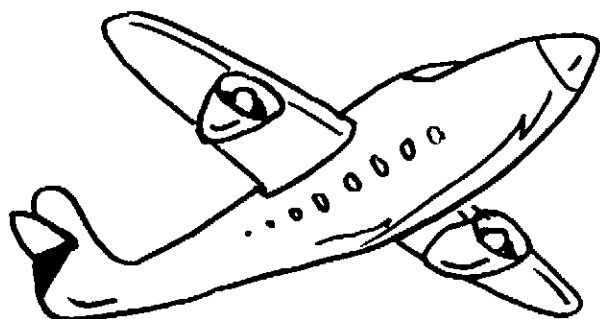
Στη συνέχεια ο δάσκαλος κάνει στο μαθητή (στα ελληνικά) τις ακόλουθες ερωτήσεις:

- A. Από πού είναι η Κάρμεν;**
- B. Πόσα αδέλφια έχει;**
- Γ. Πότε πηγαίνει σχολείο;**
- Δ. Τι κάνει το καλοκαίρι;**

5) Παραγωγή λόγου. Ο δάσκαλος δίνει στο μαθητή τις εικόνες 1-5 και του ζητά να φτιάξει μια ιστορία με αυτές.

1.

A

1.

B

2.

A

B

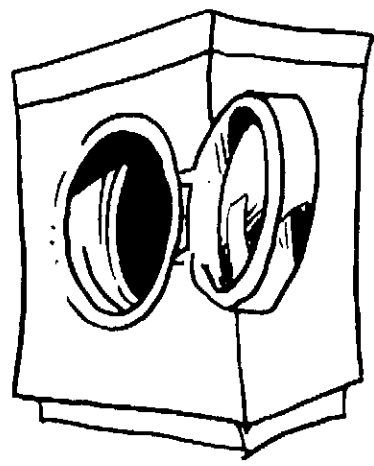
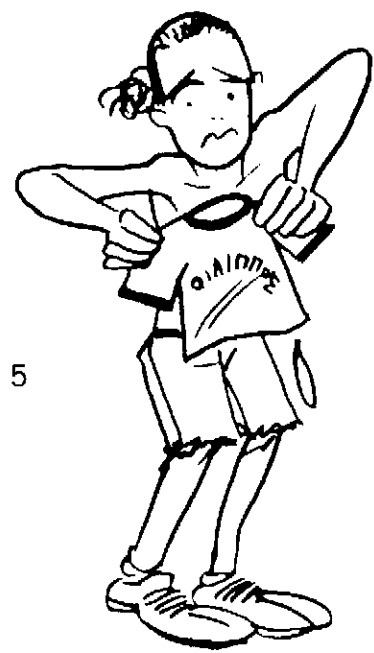
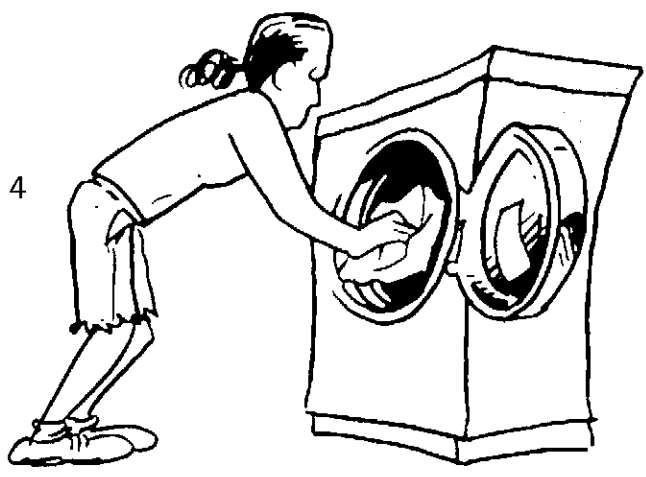
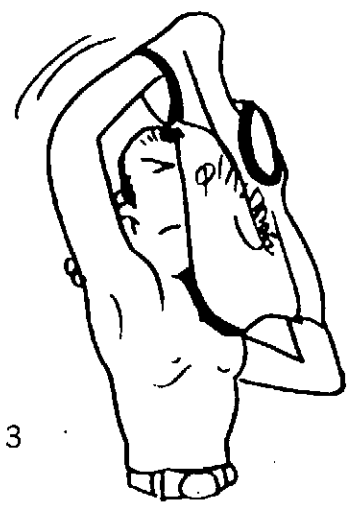
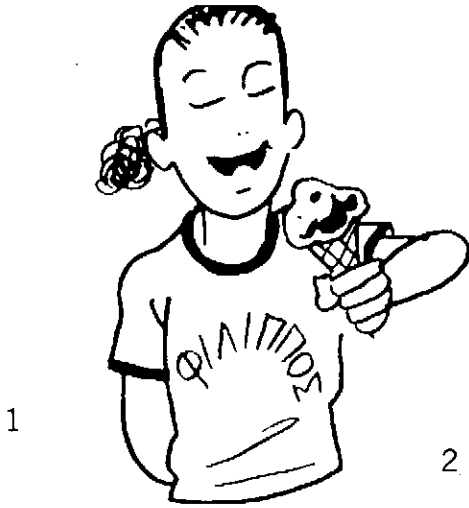

2.

Г

5.

ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ

Αρχίζω!

Σε περίπτωση που κριθεί ότι ο μαθητής είναι αρκετά εξοικειωμένος με ζητήματα προφοράς, ανάγνωσης και γραφής, ο δάσκαλος μπορεί να παραλείψει την προκαταρκτική ενότητα και να αρχίσει από την ενότητα 1.

Στόχοι

Ο μαθητής πρέπει να μάθει:

- να συνδέει τα φωνήματα της ελληνικής με τα αντίστοιχα γραφήματα (δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στα δίψηφα φωνήεντα (αι, ει, οι, ου) και δίψηφα σύμφωνα (μπ, ντ, γγ, γκ) καθώς και στους συνδυασμούς αυ/ευ και τα τσ, τζ)
- τη λειτουργία των διαλυτικών
- τη διαφοροποιητική αξία του τόνου

1. Στις δύο πρώτες σελίδες του βιβλίου υπάρχει ένας παγκόσμιος χάρτης και ορισμένες χώρες είναι χρωματισμένες με διακριτό η καθεμιά τρόπο. Η θέση τους πρέπει να συνδεθεί με το αντίστοιχο όνομα. Το όνομα της κάθε χώρας έχει και αυτό τυπωθεί με κεφαλαία στοιχεία. Ζητάμε από τους μαθητές να συνδέσουν την κάθε χώρα με το όνομά της. Οι χώρες που αναφέρονται έχουν επιλεγεί με βάση το ότι η ονομασία τους δεν παρουσιάζει μεγάλη φωνηματική διαφοροποίηση από γλώσσα σε γλώσσα. Έτσι οι μαθητές θα συνδέσουν τη γραφηματική απόδοση του ονόματος της χώρας στη γλώσσα τους και στα ελληνικά, π.χ. BRAZILIA / BRAZIL. Ο δάσκαλος διαβάζει τις λέξεις που είναι γραμμένες πάνω στο χάρτη και ζητάει από τους μαθητές να επιστήνουν τις διαφορές μεταξύ της Ελληνικής και της γλώσσας τους σε επίπεδο προφοράς.

2. Ζητάμε από τους μαθητές να αντιγράψουν τα ονόματα των χωρών. Στόχος της άσκησης είναι η εξοικείωση των μαθητών με τα κεφαλαία γραφήματα της Ελληνικής. Ο δάσκαλος θα πρέπει να υποδείξει γράφοντας στον πίνακα το σωστό τρόπο απόδοσης των γραφημάτων.

Ακολουθεί συστηματική παρουσίαση του αλφαβήτου (πεζά και κεφαλαία) με παραδείγματα από κύρια ονόματα. Πρώτη γνωριμία του μαθητή με τους ήρωες του βιβλίου (Αλέξανδρος, Ελένη, Δημήτρης, Χριστίνα).

3. Εφαρμογή της προφοράς του αλφαβήτου σε ελληνικές λέξεις που εμφανίζονται και σε άλλες γλώσσες.

4. Διαφοροποιητική αξία του αρχικού κεφαλαίου γράμματος.

5. Ο δάσκαλος διαβάζει αργά τις λέξεις και ζητά από τους μαθητές να αναγνωρίσουν τη γραφηματική απεικόνιση των φωνημάτων /a/, /e/, /i/, /o/, /u/.

Στη συνέχεια οι μαθητές θα πρέπει να ομαδοποιήσουν τους τρόπους απεικόνισης

καθενός από τα παραπάνω φωνήεντα.

6. Φωνηεντικό τρίγωνο: ο δάσκαλος προφέρει καθαρά τα φωνήεντα και ζητά από τους μαθητές να τα επαναλάβουν όλοι μαζί. Επιμένει στη διάκριση /e/ - /i/ και επιστημαίνει ότι αυτό που διαφοροποιεί το /e/ από το /o/ και το /i/ από το /u/ είναι η στρογγύλωση των χειλιών στα /u/ και /o/.

7. Δίψηφα σύμφωνα: ο δάσκαλος ζητά από τους μαθητές να προσέξουν τη γραμματική αναπαράσταση κοινών λέξεων. Στόχος μας είναι να κατανοήσουν οι μαθητές ότι τα φωνήματα /b/, /d/, /g/ και τα /ts/, /tz/ αναπαριστώνται τα πρώτα με δύο γράμματα και τα δεύτερα με τα *τσ* και *τζ* αντίστοιχα.

8. Διάκριση ελληνικού - λατινικού αλφαβήτου. Οι μαθητές καλούνται να αναγνωρίσουν και να ομαδοποιήσουν γραφήματα από το ελληνικό και λατινικό αλφάβητο.

• Ο τόνος στα ελληνικά

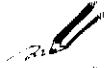
α. Δυναμικός χαρακτήρας του τόνου (*Έλενα* - *Ελένη*).

β. Διαφοροποιητική αξία του τόνου (*πότε* - *ποτέ*). (Ο δάσκαλος μεταφράζει τις λέξεις).

γ. Αναπαράσταση του τόνου σύμφωνα με τους κανόνες του μονοτονικού (μονοσύλλαβες - πολυσύλλαβες λέξεις).

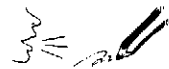
9 -10. Ασκήσεις ακρόασης και εφαρμογής του τονικού συστήματος.

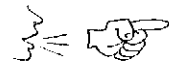
11. Ο μαθητής καλείται να αποδώσει το όνομά του με ελληνικούς χαρακτήρες.

12. Διεθνείς λέξεις: η απόδοσή τους στα ελληνικά.

13. Χαρακτηριστικά μνημεία από το Σίδνεϊ, την Αθήνα, το Λονδίνο, τη Νέα Υόρκη και το Παρίσι (εισαγωγή στην άσκηση 14).

14-15. Μέσα από τις λέξεις *Ευρώπη*, *Αυστραλία* παρουσιάζονται οι συνδυασμοί *au*, *eu*. Οι μαθητές πρέπει να συνειδητοποιήσουν ότι δύο σύμφωνα, /v/, /f/, μπορούν να έχουν μία κοινή αναπαράσταση (*au*, *eu*). Πιο συγκεκριμένα το *eu*-προφέρεται /ef/ ή /en/, και το *au*-προφέρεται /af/ ή /an/ ανάλογα με τον επόμενο φθόγγο: όταν ακολουθεί άπχο σύμφωνο προφέρεται /f/ (*αυτός*, *εύκολο*, *Αυστραλία*, *ευθεία*, *ευχή*). Όταν ακολουθεί φωνήεν ή σύμφωνο προφέρεται /v/ (*αύριο*, *Εύα*, *θαύμα*, *αυλή*, *Ευγενία*). Οι μαθητές στη συνέχεια καλούνται να διαβάσουν χαρακτηριστικές λέξεις με τα συμπλέγματα αυτά.

Πώς το λέμε στα ελληνικά;

Στόχοι

Ο μαθητής πρέπει να μάθει:

- να χαιρετά
- να συστήνει / να συστήνεται, χρησιμοποιώντας τις φράσεις *με λένε / τον λένε / τη λένε...* και *είμαι ο / η...*
- να αρνείται (άρνηση *όχι, δε(ν)*)
- τη λειτουργία του οριστικού άρθρου στις φράσεις *είμαι ο / η...* σε αντιδιαστολή με τις *με λένε... τον λένε... τη λένε...*
- να χρησιμοποιεί το ρήμα *είμαι* στον ενεστώτα

Στόχος του αρχικού διαλόγου είναι να συναντήσει ο μαθητής λέξεις που υπάρχουν στη γλώσσα του και προέρχονται από τα ελληνικά (*θέατρο, μουσείο, σχολείο, δελφίνοι...*).

• Πώς σε λένε;

Ένας δεύτερος στόχος του αρχικού διαλόγου είναι το να έρθει ο μαθητής σε μια πρώτη επαφή με τις επικοινωνιακές περιστάσεις *χαιρετώ* και *συστήνω/συστήνομαι*, για τις οποίες γίνεται διεξοδική αναφορά στις υποενότητες που ακολουθούν. Αν ο δάσκαλος θεωρεί ότι αυτό είναι πρακτικότερο, μπορεί να ξεκινήσει την παρουσίαση από τις φράσεις *με λένε / τον λένε / τη λένε...* και *είμαι ο / η...* Θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στη σύνδεση της αιτιατικής πτώσης με τη φράση *με λένε (με λένε Αλέξανδρο)*, και της ονομαστικής με τη φράση *είμαι ο / η (είμαι ο Αλέξανδρος)* καθώς και στην απουσία ή την παρουσία του οριστικού άρθρου αντίστοιχα. Τα στοιχεία αυτά συστηματοποιούνται στον πίνακα που ακολουθεί (σελ. 28).

1. Άσκηση εφαρμογής.

• Ποιος είναι;

2. Εισάγονται οι ερωτηματικές προτάσεις που σχετίζονται με το υποκείμενο (*ποιος*). Σκοπός μας είναι, από επικοινωνιακή άποψη, η αναγνώριση και ταύτιση προσώπων μέσω του δεικτικού *αυτός*.

3. Άσκηση εφαρμογής.

Στη συνέχεια παρουσιάζονται όλα τα πρόσωπα του ρήματος *είμαι*. Ο δάσκαλος θα πρέπει να επισημάνει την προαιρετική χρήση των προσωπικών αντωνυμιών σε θέση υποκειμένου στα ελληνικά.

4. Άσκηση εφαρμογής.

• Τι κάνεις;

Χρησιμοποιώντας τα *τι κάνεις / τι κάνετε*, ο μαθητής μαθαίνει να ρωτά για την υγεία / διάθεση κάποιου και να απαντά στην ίδια ερώτηση. Παράλληλα έρχεται σε μια πρώτη επαφή με το κλιτικό παράδειγμα ενός ρήματος της α΄ συζυγίας (-ω). Ο δάσκαλος θα πρέπει να υποδείξει τη χρήση του δευτέρου προσώπου του πληθυντικού ως προσώπου ευγένειας (*Τι κάνετε, κύριε Μανόλη*).

5. Ο μαθητής καλείται να χρησιμοποιήσει τους τύπους του ρήματος *κάνω* και των προσωπικών αντωνυμιών.

6. Απλή άσκηση εφαρμογής.

7. Ο πίνακας στην άσκηση αυτή συστηματοποιεί τον τρόπο που εκφέρεται η άρνηση στην οριστική.

8. Απλή άσκηση εφαρμογής.

Η παρουσίαση της επικοινωνιακής κατάστασης *χαιρετώ* γίνεται μέσα από το σκίτσο (με έντονους τυπογραφικούς χαρακτήρες είναι γραμμένες οι φράσεις που χρησιμοποιεί κάποιος για να χαιρετήσει *και* να αποχαιρετήσει κάποιον, π.χ. *γεια, καλημέρα, χαίρετε*). Ο δάσκαλος πρέπει να υπενθυμίσει τη χρήση του πληθυντικού ευγένειας (*γεια σας*).

9. Με βάση την προηγούμενη παρουσίαση ο μαθητής επιλέγει χαιρετισμό.

Η ξαδέρφη του από τον Καναδά...

Στόχοι

Ο μαθητής πρέπει να μάθει:

- να μιλάει για την οικογένειά του (οικογενειακό δέντρο / σχέσεις συγγένειας)
- να ρωτάει τους άλλους με ποιον μένουν και να απαντά στην ίδια ερώτηση
- την έννοια του γραμματικού γένους
(ο Δημήτρης, η Ελένη, το σπίτι)
- να μιλάει για πράγματα που γίνονται στο παρόν, χρησιμοποιώντας τον ενεστώτα ρημάτων της α' συζυγίας (κάνω)
- να χρησιμοποιεί την ονομαστική ως υποκείμενο
(ο Δημήτρης, η Ελένη, το σπίτι) και την αιτιατική με την πρόθεση με
(με τον Δημήτρη, με την Ελένη)
- να χρησιμοποιεί τις κτητικές αντωνυμίες
(μένει με τον πατέρα του)

Τα κείμενα που συνάντησε ο μαθητής στην προηγούμενη ενότητα ήταν αρκετά σύντομα. Στην ενότητα 2 ο μαθητής έρχεται για πρώτη φορά σε επαφή με ένα πιο εκτενές διαλογικό κείμενο, το οποίο σχετίζεται θεματικά με το κείμενο της ενότητας 3. Επίσης, στα κείμενα αυτά προσδιορίζεται η ταυτότητα των τεσσάρων βασικών ηρώων του βιβλίου.

• Τι κάνει; Τι κάνουν;

Οι δραστηριότητες που ακολουθούν το κείμενο έχουν στόχο τον εμπλουτισμό του λεξιλογίου και την παρουσίαση μέσα σε φράση όλων των προσώπων του ενεστώτα ενός ρήματος της α' συζυγίας (κάνω, μαθαίνω, δουλεύω). Παράλληλα, οι τύποι του ενεστώτα συνδυάζονται με τις ανάλογες επιρρηματικές φράσεις (πάντα, κάθε μέρα, τώρα...), καθώς βασικός στόχος μας είναι το να έρχεται ο μαθητής σε επαφή με ολοκληρωμένες προτάσεις και όχι με μεμονωμένα λεξιλογικά στοιχεία.

Ο δάσκαλος σε αυτό το σημείο θα πρέπει να υπενθυμίσει την προαιρετικότητα στη χρήση των προσωπικών αντωνυμιών σε θέση υποκειμένου ((εγώ) κάνω).

1. Άσκηση παραγωγής γραπτού / προφορικού λόγου.
2. Ξαναγυρίζοντας στο διάλογο ο μαθητής θα πρέπει να συνειδητοποιήσει τη διαφορά μεταξύ ρημάτων της α' συζυγίας (κάνω) και άλλων, όπως π.χ. των ρημάτων πάω (πάμε στο τραπέζι τους τώρα) και λέω (πώς τη λένε).
3. Άσκηση εφαρμογής.

• Ένα γράμμα

Σύντομο γραπτό κείμενο (γράμμα) που παρουσιάζει την οικογένεια των πρώων μέσα από μια φωτογραφία.

4. Στο οικογενειακό δέντρο ο μαθητής θα πρέπει να συμπληρώσει ονόματα από την οικογένειά του. Ο δάσκαλος κάνει μια πρώτη συστηματική αναφορά στις σχέσεις συγγένειας και συνδέει το οριστικό άρθρο με τα αρσενικά, θηλυκά και ουδέτερα ουσιαστικά.

• Μένω με...

5. Στόχος της άσκησης αποτελεί η εξάσκηση στη χρήση ενός ρήματος της α' συζυγίας (*μένω*) και η σύνδεση της αιτιατικής αρσενικών και θηλυκών με την πρόθεση *με*. Ο μαθητής θα πρέπει να απαντήσει στην ερώτηση *ποιος μένει με ποιον;* και να χρησιμοποιήσει συστηματικά την ονομαστική ως υποκείμενο και την αιτιατική με πρόθεση (*Ο Γιώργος Βασιλάκης μένει με την Ευαγγελία Βασιλάκη*). Ως πρόσθετο λεξιλόγιο εισάγονται εδώ τα *μένει μόνος του / μένει μόνη της / μένουν μαζί*.

6. Άσκηση παραγωγής γραπτού λόγου με τον ίδιο στόχο.

7. Εξάσκηση στη χρήση κτητικών αντωνυμιών (τρίτο πρόσωπο, *ο αδερφός της / ο αδερφός του*) και επανάληψη λεξιλογίου που αναφέρεται σε σχέσεις συγγένειας.

• Η οικογένειά μου

Στα σκίτσα που ακολουθούν γίνεται επέκταση λεξιλογίου σχετικού με τις σχέσεις συγγένειας (αξίζει να επισημανθεί ότι οι λέξεις που έχουν τυπωθεί στο ίδιο φτερό συνδέονται με ιδιαίτερο τρόπο (*θείος / θεία - ξάδερφος / ξαδέρφη*). Συνιστάται η επισήμανση των άρθρων.

8. Προφορική εξάσκηση στις σχέσεις συγγένειας.

9. Συνοπτική άσκηση στην ύλη της ενότητας.

Παρουσιάζονται όλα τα πρόσωπα των κτητικών αντωνυμιών και μια περίπτωση έγκλισης τόνου.

10. Άσκηση παραγωγής προφορικού λόγου.

Από πού είσαι, Ελένη;

Στόχοι

Ο μαθητής πρέπει να μάθει:

- να κάνει συστάσεις (*η κυρία Βασιλάκη, ο κύριος Πετρίδης...*)
- να μιλά για το χρόνο, χρησιμοποιώντας την αιτιατική του χρόνου (*τη Δευτέρα, τον Ιούνιο*) και την πρόθεση *σε* (*στις οχτώ*)
- να μιλά για την καταγωγή του (*είμαι από τον Καναδά*)
- να μιλά για τον τόπο κατοικίας του (*μένω στο Λονδίνο*)
- να χρησιμοποιεί την αιτιατική αρσενικών, θηλυκών και ουδετέρων με τις προθέσεις *από* και *σε*

Το πρώτο κείμενο της ενότητας αποτελεί νοηματική συνέχεια του αρχικού κειμένου της ενότητας 2.

• Γνωριζόμαστε;

Ακολουθεί η παρουσίαση των φράσεων που χρησιμοποιούνται για να συστήσει κάποιος ένα γνωστό ή ένα φίλο σε κάποιον τρίτο. Ο δάσκαλος θα πρέπει να επισημάνει ποιες από τις φράσεις χρησιμοποιούνται σε επίσημο (*ο κύριος Βασιλάκης*) και ποιες σε ανεπίσημο περιβάλλον (*ο Δημήτρης, η Ελένη*) και να διακρίνει τις φράσεις που χρησιμοποιούνται από νεαρά άτομα από αυτές που συνήθως ανήκουν στο λόγο των μεγαλύτερων σε ηλικία ατόμων.

2. Παιχνίδι ρόλων: οι μαθητές παίζουν τους ρόλους που προτείνονται για να εξασκηθούν στο *συστήνω / συστήνομαι* (θα πρέπει να προστεθεί, αντί του *χαίρω πολύ*, και το *για σου*, όταν η περίπτωση το επιτρέπει).

Στη συνέχεια ο μαθητής συστηματοποιεί τη χρήση της αιτιατικής με την πρόθεση *από* (*είμαι από τον Καναδά*).

3. Στόχος της άσκησης είναι να χρησιμοποιήσουν οι μαθητές τη φράση *είμαι από + αιτιατική*.

4. Παρουσιάζεται η δεικτική αντωνυμία *αυτός -ή -ό* και δίνεται έμφαση στη σύνδεσή της με το οριστικό άρθρο (*αυτό το καπέλο...*). Ο δάσκαλος θα μπορούσε παράλληλα να αναφέρει και την αντωνυμία *εκείνος -η -ο* που χρησιμοποιείται σε παρόμοιο συντακτικό σχήμα (για να δοθεί απάντηση τόσο στην άσκηση 3 όσο και στην 4 ο μαθητής θα πρέπει να χρησιμοποιήσει τις πραγματολογικές του γνώσεις).

5. Ο μαθητής δίνει πληροφορίες για την οικογένειά του. (Ο δάσκαλος θα μπορούσε να διδάξει και τα εθνικά *Καναδός/Καναδέζα, Έλληνας/Ελληνίδα...*).

Στη συνέχεια ολοκληρώνεται η παρουσίαση των προθέσεων με την προσθήκη της *σε* και τη σύνδεσή της με αρσενικά, θηλυκά και ουδέτερα σε αιτιατική. Οι φράσεις που χρησιμοποιούνται έχουν σχέση με την επικοινωνιακή κατάσταση *μιλάω για τον τόπο κατοικίας*.

Αφού ο δάσκαλος διδάξει τα αριθμητικά, ο μαθητής μπορεί να μιλήσει για την πόλη όπου μένει και για την οδό όπου βρίσκεται το σπίτι του.

6. Άσκηση παραγωγής προφορικού λόγου.

7. Εφαρμογή της χρήσης του *είμαι στον / στην / στο* και εξάσκηση στη χρήση του διαζευκτικού *ή*.

Στο σχήμα που ακολουθεί συστηματοποιείται η σύνδεση των προθέσεων *σε, από* και *με* με την αιτιατική.

Έμφαση θα πρέπει να δοθεί στο ότι η πρόθεση *σε* χάνει το τελικό της φωνήεν μπροστά από το άρθρο (*σε + το = στο*) και συνεκφέρεται με το οριστικό άρθρο.

• Πότε έχει ο Φίλιππος το πάρτι του;

Στη συνέχεια παρουσιάζεται ως τύπος κειμένου μια πρόσκληση σε πάρτι γενεθλίων, με ειδικότερο στόχο τη χρησιμοποίηση φράσεων που έχουν σχέση με την επικοινωνιακή κατάσταση *μιλάω για το χρόνο*. Ο μαθητής θα συναντήσει εδώ την αιτιατική ως αιτιατική του χρόνου (*το Σάββατο*) και την πρόθεση *σε* για την αναφορά στην ώρα (*στις έξι*). Εκτός από τον ειδικότερο αυτό στόχο ο μαθητής έχει την ευκαιρία να συναντήσει σε ένα κείμενο βασικό για την επικοινωνία (πρόσκληση) και άλλες χρήσεις της αιτιατικής που έχει ήδη διδαχτεί (*στο σπίτι μου*).

8. Άσκηση ελέγχου κατανόησης του κειμένου.

• Πότε; / • Τι ώρα;...

Ο δάσκαλος θα πρέπει να παρουσιάσει το πώς απαντάμε στις ερωτήσεις *πότε, τι ώρα*; δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στα *στη μία, στις τρεις, στις τέσσερις* που διαφοροποιούνται από τα αντίστοιχα αριθμητικά (*ένα, τρία, τέσσερα*). Στη συνέχεια επισημαίνει τη χρήση της αιτιατικής ως απάντησης στην ερώτηση *πότε, ποια μέρα*, επισημαίνοντας πάλι τη φράση *το Σάββατο*, που διαφοροποιείται από τις υπόλοιπες μέρες της εβδομάδας ως προς το γένος.

9-10. Ο μαθητής θα πρέπει να χρησιμοποιήσει παράλληλα την αιτιατική του χρόνου (*τη Δευτέρα*) και την πρόθεση *σε* (*στις οχτώ*) για να μιλήσει για το τι κάνει ο Δημήτρης κάθε εβδομάδα ή για να γράψει το δικό του πρόγραμμα. (Ο δάσκαλος μπορεί να αναφέρει τις φράσεις *και μισή, παρά τέταρτο...*, αν χρειαστεί. Αποφεύχθηκε η συστηματική παρουσίασή τους μόνο και μόνο για να μην επιβαρυνθεί υπερβολικά η ενότητα με λεξιλόγιο.)

11-12. Διδασκαλία λεξιλογίου αναφορικά με τις εποχές και τους μήνες.

13. Δημιουργική άσκηση γραφής. 24

Δραστηριότητα που οργανώνεται / κατευθύνεται από το δάσκαλο

- Τα παιδιά χωρίζονται σε δύο ομάδες και δίνουν η μία ομάδα στην άλλη λέξεις χωρίς το οριστικό άρθρο. (Εναλλακτικά: Ο δάσκαλος μπορεί να ετοιμάσει μόνος του καταλόγους με λέξεις και να τους δώσει στις δύο ομάδες). Τα παιδιά κάθε ομάδας πρέπει να βρουν το άρθρο και να γράψουν ολόκληρη τη λέξη στον πίνακα. Κερδίζει όποιος συγκεντρώσει τους περισσότερους βαθμούς.

ΕΝΟΤΗΤΕΣ 1-3

1. Γράφω για κάθε μήνα στη χώρα μου

Τον Ιανουάριο ..... *χιονίζει και έχουμε διακοπές.* .....

Τον Φεβρουάριο .....

Τον Μάρτιο .....

Τον Απρίλιο .....

Τον Μάιο .....

Τον Ιούνιο .....

Τον Ιούλιο .....

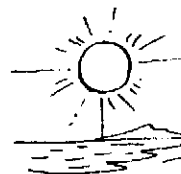
Τον Αύγουστο .....

Τον Σεπτέμβριο .....

Τον Οκτώβριο .....

Τον Νοέμβριο .....

Τον Δεκέμβριο .....

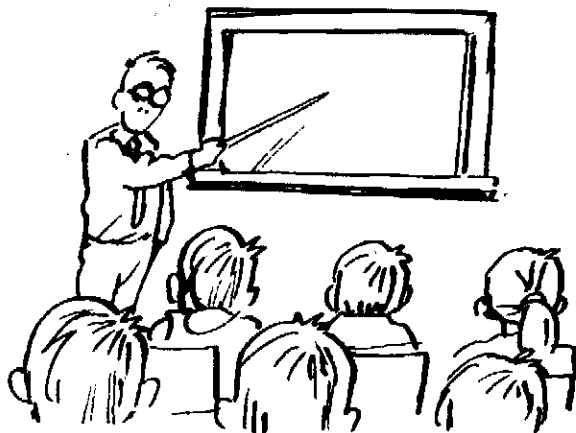

Με βοηθούν οι παρακάτω εκφράσεις:

- 1. έχουμε Απόκριες
- έχουμε διακοπές
- έχουμε εξετάσεις
- έχουμε γιορτές
- έχουμε σχολείο

- 2. κάνουμε διακοπές
- κάνουμε σκι
- κάνουμε μπάνιο στη θάλασσα
- πηγαίνουμε ξανά σχολείο / δεν έχουμε σχολείο

- 3. κάνει κρύο
- κάνει ζέστη
- βρέχει
- χιονίζει

2. Διαλέγω μια λέξη από κάθε στήλη και φτιάχνω προτάσεις όπως στο παράδειγμα

ο Χουάν	το Βέλγιο	ο Τσάο Πα	η Αίγυπτος	το Κάιρο
η Τζένιφερ	η Ισπανία	ο Άχμετ	η Ρωσία	το Λονδίνο
η Ελένη	η Ελλάδα	η Σόνια	η Αγγλία	η Αθήνα
ο Χανς	η Αυστραλία	ο Χοσέ	η Αργεντινή	το Πεκίνο
η Άννα	η Ιταλία	η Λουντιμίλα	η Κίνα	η Βηρυττός

Ο Χουάν είναι από την Ισπανία και ο Χοσέ από την Αργεντινή. Μένουν μαζί στο Λονδίνο.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ένα δώρο για τον θείο

Στόχοι

Ο μαθητής πρέπει να μάθει:

- να διακρίνει την ονομαστική και αιτιατική από μορφολογική (άρθρο / καταλήξεις) και συντακτική (υποκείμενο / αντικείμενο, πρόθεση + αιτιατική) άποψη
- το βασικό λεξιλόγιο για τα επαγγέλματα και τους χώρους εργασίας
- τις βασικές ερωτήσεις μερικής άγνοιας
- να ζητά κάτι πηγαίνοντας για ψώνια
- να χρησιμοποιεί το αόριστο άρθρο (*ένας, μία, ένα*)

Στον κύριο διάλογο της ενότητας δίνεται έμφαση στη χρήση της αιτιατικής με προθέσεις (κάτι που έχουν διδαχθεί οι μαθητές σε προηγούμενες ενότητες) και στη λειτουργία της ως αντικειμένου.

Μετά την παρουσίαση παραδειγμάτων από τις βασικές μορφολογικές κατηγορίες των ουσιαστικών (θείος/πωλητής/άντρας/αδερφή/πωλήτρια/σπίτι/δώρο/πρόβλημα), διδάσκεται η αιτιατική σε συνάρτηση με την πρωτοτυπική συντακτική της λειτουργία, αυτήν του αντικειμένου. Οι πλάγιες ερωτήσεις του τύπου

τι / ποιον έχουν σκοπό να δώσουν στο μαθητή ένα ασφαλές κριτήριο για τη διάγνωση του αντικειμένου και τη συνακόλουθη χρήση της αιτιατικής. Το ίδιο νόημα έχει και η αντίστοιχη συνάρτηση της ονομαστικής με τις πλάγιες ερωτήσεις του τύπου *ποιος*. Πρέπει να τονίσουμε ότι σκοπός μας εδώ δεν είναι να διδάξουμε τις αντωνυμίες αλλά να χρησιμοποιήσουμε μόνο κάποιες από αυτές σαν κριτήριο για τη διάγνωση της πτώσης. Για το λόγο αυτό έχουμε *ποιος* και όχι *ποια* κτλ.

2. Άσκηση εφαρμογής του κριτηρίου διάγνωσης της αιτιατικής και εισαγωγή βασικού λεξιλογίου για τα επαγγέλματα.

3. Ελεύθερη παραγωγή δομών με αιτιατική.

4. Άσκηση εφαρμογής του κριτηρίου διάγνωσης της ονομαστικής μέσα από το λεξιλόγιο για τα επαγγέλματα.

5. Ελεύθερη παραγωγή δομών με ονομαστική.

6. Άσκηση εφαρμογής.

7. Ελεύθερη παραγωγή δομών με ονομαστική και αιτιατική.

Σύνοψη των χρήσεων της αιτιατικής με προθέσεις.

8. Άσκηση εφαρμογής.

Σύνοψη των χρήσεων ονομαστικής - αιτιατικής.

• Πώς ρωτάω

Σύνοψη των βασικών ερωτηματικών τύπων που έχει συναντήσει μέχρι τώρα ο μαθητής.

9. Άσκηση μετασχηματισμού βασικών καταφατικών δομών στις αντίστοιχες ερωτηματικές.

• Πηγαίνουμε για ψώνια;

Παρουσίαση των τυπικών εκφράσεων που χρησιμοποιούμε για να ζητήσουμε κάτι σε ένα κατάστημα.

10-11. Σκοπός της άσκησης είναι ο μαθητής να συστηματοποιήσει μόνος του τα δεδομένα που του δίνονται, να αναγνωρίσει σωστά τον τύπο της αιτιατικής και της ονομαστικής του αόριστου άρθρου και να τους συσχετίσει με τους αντίστοιχους τύπους του οριστικού άρθρου.

12. Άσκηση εφαρμογής στη χρήση του αόριστου άρθρου.

Δραστηριότητες που οργανώνονται / κατευθύνονται από το δάσκαλο

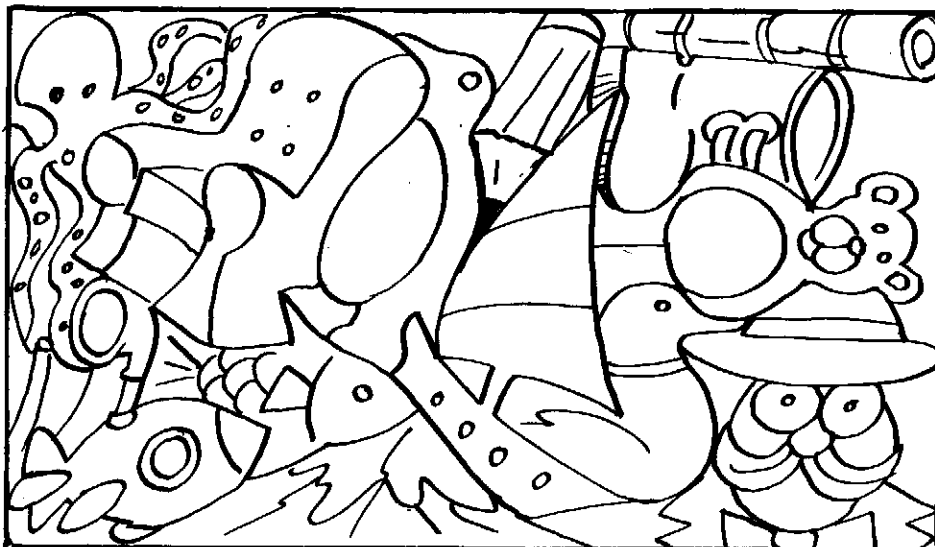
- Παίζουν όλοι οι μαθητές με τη σειρά. Ένας μαθητής αρχίζει την αφήγηση: “Πηγαίνω για ψώνια και αγοράζω έναν χάρτη”. Συνεχίζει ο επόμενος, επαναλαμβάνοντας τη λέξη που είπε ο προηγούμενος και μια καινούρια: “Πηγαίνω για ψώνια και αγοράζω έναν χάρτη και έναν παπαγάλο” κ.ο.κ. Ο δάσκαλος πρέπει να σημειώνει κρυφά τις λέξεις. Όποιος δε θυμηθεί όλες τις λέξεις χάνει και βγαίνει από το παιχνίδι. Κερδίζει όποιος μείνει τελευταίος.
- Ο δάσκαλος δείχνει στους μαθητές αντικείμενα από την τάξη, όπως ο χάρτης, ο πίνακας, οι καρέκλες και τους ρωτάει τι βλέπουν. Στόχος είναι να χρησιμοποιήσουν οι μαθητές δομές του τύπου *βλέπω έναν πίνακα, μια καρέκλα, έναν χάρτη*, δηλαδή να ασκηθούν στη χρήση του αόριστου άρθρου.

ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

ΕΝΟΤΗΤΑ 4

1. Διαλέγω ένα επάγγελμα και παίζω παντομίμα.
Οι συμμαθητές μου μαντεύουν τι είμαι (γιατρός, δάσκαλος, μουσικός...)

2. Τι υπάρχει στην εικόνα;

3. Συμπληρώνω εγώ για τον διπλανό / τη διπλανή μου τον πίνακα.
Μετά ο διπλανός / η διπλανή μου τον διορθώνει

Πόσο καλά γνωρίζω τον διπλανό μου / τη διπλανή μου;

κάθε μέρα

συχνά

ποτέ

1. Βλέπει τηλεόραση;
2. Πηγαίνει σινεμά;
3. Πηγαίνει το καλοκαίρι στην Ελλάδα;
4. Πίνει καφέ;
5. Πηγαίνει γυμναστήριο;
6. Πηγαίνει σε πάρτι;

Και φτηνό είναι, και μοντέρνο!

Στόχοι

Ο μαθητής πρέπει να μάθει:

- να μιλάει για τα χαρακτηριστικά προσώπων και πραγμάτων
- να μιλάει για τα χρώματα
- το βασικό λεξιλόγιο σχετικά με το ρουχισμό
- να διακρίνει τα ρήματα της β' συζυγίας (α' τάξη: *φοράω* και β' τάξη: *μπορώ*) και να τα χρησιμοποιεί στον ενεστώτα

Ο διάλογος περιέχει ουσιαστικά που προσδιορίζονται από επίθετα. Ο μαθητής αντιλαμβάνεται ότι η λειτουργία των επιθέτων είναι να αποδίδουν (στα ουσιαστικά) χαρακτηριστικά / ιδιότητες.

Ο πίνακας παρουσιάζει τη μορφολογία των επιθέτων: αρχικά τα επίθετα σε *-ος, -η, -α*, σε ονομαστική και αιτιατική ενικού. Ο δάσκαλος επισημαίνει την αναλογία της κλίσης των επιθέτων με αυτήν των ομοιοκατάληκτων ουσιαστικών και επιμένει στην έννοια της συμφωνίας του γένους, αριθμού και πτώσης των επιθέτων με το γένος, τον αριθμό και την πτώση των προσδιοριζόμενων ουσιαστικών.

2. Άσκηση συμπλήρωσης, που στοχεύει στην εμπέδωση της συμφωνίας επιθέτου-ουσιαστικού, καθώς η μορφολογία της κλίσης των επιθέτων δεν παρουσιάζει ιδιαίτερη δυσκολία.

Ο πίνακας παρουσιάζει την κλίση των επιθέτων σε *-ος, -α, -ο*. Δίνονται συγκεντρωμένα σε πλαίσιο συχνόχρηστα επίθετα αυτής της κατηγορίας.

3. Η άσκηση εξασκεί τους μαθητές στη χρήση αυτής της κατηγορίας επιθέτων και στην εμπέδωση της συμφωνίας γένους, αριθμού και πτώσης.

Ο μαθητής μέσα από την αντιπαραβολική παρουσίαση των δύο κατηγοριών των επιθέτων συνειδητοποιεί ότι αυτό που ελέγχει την παρουσία του *-α* στο θηλυκό γένος είναι η ύπαρξη φωνήεντος πριν από την κατάληξη.

4. Ο μαθητής χρησιμοποιεί εδώ και τις δύο κατηγορίες των επιθέτων και εμπεδώνει τη συμφωνία.

Στόχος του υλικού που ακολουθεί είναι να μάθει ο μαθητής πώς να αποδίδει μια ιδιότητα στο υποκείμενο της πρότασης μέσα από τη χρήση του ρήματος *είμαι*. Ο δάσκαλος επισημαίνει την απόδοση της ιδιότητας σε ονομαστική (κατηγορούμενο). Αυτή η ιδιότητα μπορεί να εκφράζεται με επίθετο (*ο παππούς είναι παράξενος*), οπότε το υποκείμενο συμφωνεί με το κατηγορούμενο σε γένος, αριθμό και πτώση, ή να αποδίδεται με ουσιαστικό, οπότε σ' αυτή την περίπτωση η συμφωνία περιορίζεται

μόνο στην ονομαστική πτώση (*το Μεξικό είναι χώρα*). Και οι δύο περιπτώσεις χαρακτηρίζονται από την απουσία άρθρου.

5-6. Οι ασκήσεις εξασκούν στη χρήση του ρήματος *είμαι* για την απόδοση ιδιοτήτων που εκφράζονται με επίθετο και ουσιαστικό. Ο μαθητής πρέπει να προσέξει τη συμφωνία γένους, αριθμού και πτώσης.

• Τα χρώματα

Παρουσιάζονται τα χρώματα και τα αντίστοιχα επίθετα (αναφορά στα άκλιτα: *καφέ, γκρι, ροζ* κτλ.), καθώς το χρώμα αποτελεί χαρακτηριστική ιδιότητα των αντικειμένων. Ο δάσκαλος μπορεί σε αυτό το σημείο, αν το θεωρεί αναγκαίο, να ρωτήσει προφορικά το χρώμα αντικειμένων στο περιβάλλον της τάξης.

7. Ο μαθητής, έχοντας εμπεδώσει την έννοια της συμφωνίας, καλείται να την εφαρμόσει στα επίθετα που αναφέρονται σε ένα χρώμα. Τα ουσιαστικά που χρησιμοποιούνται είναι χαρακτηριστικά ως προς αυτή την ιδιότητα.

Παρουσιάζεται η κλίση του ρήματος *φοράω/φορώ* (β' συζυγία, α' τάξη). Οι μαθητές παρατηρούν ότι έχει διαφορετική μορφολογία από τα ρήματα που έχουν μέχρι τώρα συναντήσει. Ο δάσκαλος επισημαίνει την παρουσία του *-α-* πριν από την κατάληξη και τους διπλούς τύπους που χαρακτηρίζουν τα ρήματα αυτής της κατηγορίας.

8-9. Η άσκηση 8 κατευθύνει τους μαθητές να χρησιμοποιήσουν τον τύπο *φοράει* για τη Χριστίνα. Ο δάσκαλος, αν το κρίνει σκόπιμο, μπορεί να επεκτείνει την ερώτηση και στους μαθητές με σκοπό να αναφέρουν και τα άλλα πρόσωπα του ρήματος και να εξασκήσουν το λεξιλόγιο που σχετίζεται με το ρουχισμό (άσκηση 9).

10. Άσκηση για εμπέδωση της κλιτικής μορφολογίας των ρημάτων της α' τάξης (β' συζυγία). Ο δάσκαλος επισημαίνει την κατάληξη *-άω* στα ρήματα, όπως δίνονται στην παρένθεση.

Ακολουθεί η παρουσίαση της κλίσης του ρήματος *μπορώ* (β' συζυγία, β' τάξη). Χαρακτηριστικός σ' αυτή την κατηγορία ρημάτων είναι ο τονισμός στη λήγουσα στον ενικό και η παρουσία του τονισμένου *-εί* στην κατάληξη.

Τα ρήματα τόσο της α' όσο και της β' τάξης δεν μπορούν εύκολα να διακριθούν μεταξύ τους γιατί σε ορισμένα πρόσωπα συμπίπτουν μορφικά (*ρωτώ / μπορώ*). Ο δάσκαλος καλό θα ήταν να χρησιμοποιεί τους τύπους που τα διαφοροποιούν (*ρωτάω / μπορώ*) και να ενθαρρύνει τα παιδιά να αφομοιώσουν λεξιλογικά τα ρήματα της β' συζυγίας.

11. Άσκηση απλής εφαρμογής στην κλιτική μορφολογία της β' τάξης.

12. Ο μαθητής μέσα από λογοτεχνικό κείμενο καλείται –αξιοποιώντας τα στοιχεία από την παρουσίαση της β' συζυγίας– να ξεχωρίσει τις δύο τάξεις. Η άσκηση έχει σκοπό να βοηθήσει το μαθητή να συνειδητοποιήσει τα χαρακτηριστικά στοιχεία που φανερώνουν σε ποιο κλιτικό παράδειγμα ανήκει ένα ρήμα, έτσι ώστε να μπορεί να το χειριστεί με επιτυχία (να μπορεί να αναχθεί στο α' πρόσωπο ώστε να ξέρει π.χ. πού θα το ψάξει στο λεξικό).

13. Άσκηση στην παραγωγή γραπτού λόγου (χρησιμοποιούνται τα ρήματα της β' συζυγίας).

Δραστηριότητα που οργανώνεται / κατευθύνεται από το δάσκαλο

- Ο δάσκαλος κάνει μια απλή περιγραφή ενός ζώου ή ενός αυτοκινήτου, όπως στα παραδείγματα:
  1. Βλέπω ένα αυτοκίνητο. Είναι κόκκινο. Ο οδηγός είναι γυναίκα.
  2. Βλέπω έναν σκύλο. Είναι ασπρόμαυρος, μαλλιαρός, με μαύρη ουρά. Δεν φοράει λουράκι.
  3. Βλέπω ένα σπίτι. Η πόρτα του είναι ανοιχτή. Έχει και έναν μικρό κήπο.
Οι μαθητές πρέπει να ζωγραφίσουν με βάση την εκφώνηση.

ΤΙ ΘΥΜΑΜΑΙ (επαναληπτικές ασκήσεις 0-5)

Οι λέξεις που πρέπει να διαβάσει ο δάσκαλος στην άσκηση 1 είναι οι ακόλουθες:

αρχιτεκτονική, φιλοσοφία, μπάσκετ, βολεί / βόλτα, κουρασμένος, μαθηματικά, θέατρο, ακούω, ποιος, τι κάνεις.

ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

ΕΝΟΤΗΤΑ 5

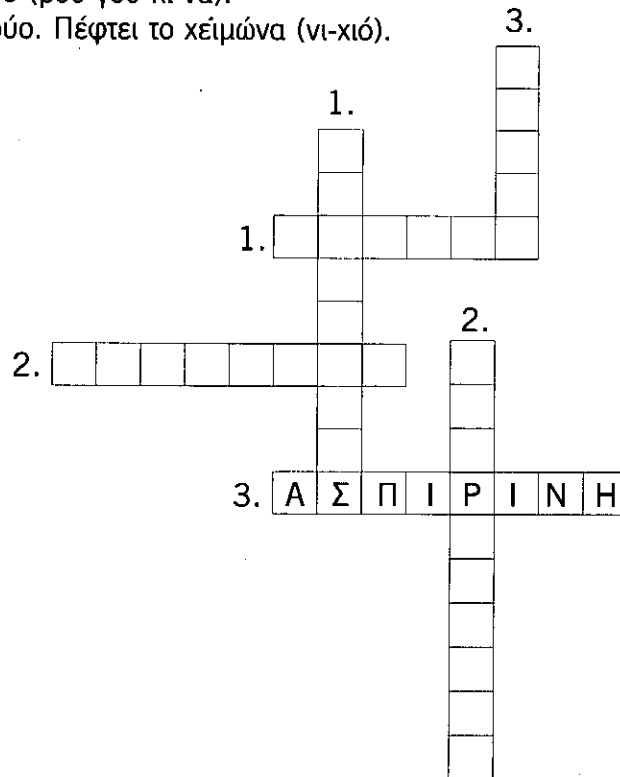
1. Βάζω τις συλλαβές στη σειρά και συμπληρώνω το σταυρόλεξο με κεφαλαία γράμματα

Οριζόντια

1. Είναι κίτρινο και ξινό (νι-λε-μό).
2. Είναι κίτρινο και τραγουδάει (ρί-νι-να-κα).
3. Είναι άσπρη, μικρή και στρογγυλή (σπι-νη-α-ρί).

Κάθετα

1. Είναι μεγάλος, γκρίζος και στρογγυλός (φα-ε-ντας-λέ).
2. Είναι ροζ και χοντρό (ρου-γου-κι-νά).
3. Είναι άσπρο και κρύο. Πέφτει το χείμωνα (νι-χιό).

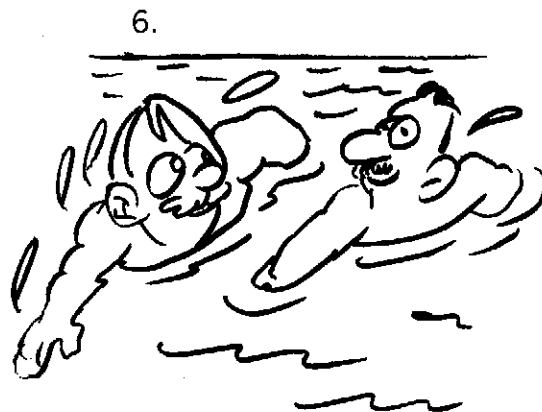
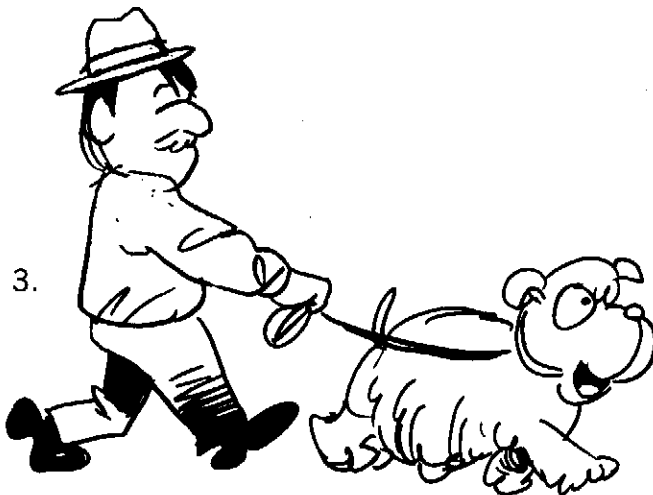

2. Μιλώ ή γράφω για ένα ζώο, ένα φρούτο, ένα λαχανικό ή ένα φαγητό όπως στο παράδειγμα

.....
Είναι φρούτο. Είναι μικρή, κόκκινη και μαλακή. Τι είναι; (η φράουλα).

Οι συμμαθητές μου μαντεύουν τι είναι

3. Κοιτάζω τα σκίτσα και γράφω ή λέω τι κάνει ο κύριος Βασιλάκης όταν η οικογένειά του είναι στο χωριό

Πόσο κάνουν όλα μαζί;

Στόχοι

Ο μαθητής πρέπει να μάθει:

- να ρωτάει την τιμή των διαφόρων προϊόντων και να απαντάει ανάλογα
- να σχηματίζει τους τύπους της ονομαστικής και αιτιατικής πληθυντικού των αρσενικών (-ος, -ης, -ας), των θηλυκών (-α, -η) και των ουδετέρων (-ο, -ι, -μα)
- να σχηματίζει τους τύπους των αριθμητικών ουδετέρου και θηλυκού γένους από το 100 έως το 1.000

Στον αρχικό διάλογο, τα δυο παιδιά αγοράζουν διάφορα πράγματα από το περίπτερο. Επιλέγονται μόνο ουδέτερα ουσιαστικά και τα αντίστοιχα αριθμητικά.

2. Ο μαθητής απομονώνει τους τύπους του πληθυντικού των ουδετέρων σε ονομαστική και αιτιατική στα παραδείγματα και τους καταγράφει στον πίνακα. Ο μαθητής παρατηρεί τη μορφολογική ταύτιση των δύο πτώσεων και με τη βοήθεια του δασκάλου επισημαίνει ότι το ουσιαστικό είναι σε πτώση ονομαστική όταν είναι υποκείμενο και σε αιτιατική όταν είναι αντικείμενο.

3. Στόχος της άσκησης είναι να δείξει ότι ο σχηματισμός του πληθυντικού των ουδετέρων σε -ι (παιδί) και -μα (γράμμα) στηρίζεται στην προσθήκη των -α (παιδι-ά) και -τα (γράμμα-τα) αντίστοιχα και όχι στην αλλαγή του φωνήεντος (παγωτ-ό / παγωτ-ά).

• Έχετε ρέστα από δεκαχίλιαρο;

4. Άσκηση κατανόησης του κειμένου. Ας σημειωθεί η ομοψία του επιρρήματος ακριβώς έναντι του επιθέτου ακριβός.

5-6. Από τα παραδείγματα ο μαθητής ανάγεται στον πληθυντικό των αρσενικών και θηλυκών, όπως προηγουμένως για τα ουδέτερα. Η θέση των ουσιαστικών πριν ή μετά το ρήμα στα παραδείγματα και η συντακτική τους λειτουργία ως υποκείμενο ή αντικείμενο υποβοηθούν το μαθητή να ξεχωρίσει ποια ουσιαστικά βρίσκονται σε ονομαστική και ποια σε αιτιατική.

7. Άσκηση εμπέδωσης της μορφολογίας των ουσιαστικών στον πληθυντικό (ονομαστική: υποκείμενο, κατηγορούμενο, αιτιατική: αντικείμενο, μετά από πρόθεση).

Στον πίνακα που ακολουθεί συνοψίζονται οι τύποι πληθυντικού των ουσιαστικών. Ο δάσκαλος υπογραμμίζει το κοινό καταληκτικό μόρφωμα -ες σε αρσενικά και θηλυκά στον πληθυντικό.

• Πόσο κάνει; Πόσο κάνουν;

Οι μαθητές ασκούνται στη χρήση ερωτηματικών φράσεων (*πόσο κάνει; / κάνουν;*). Ακολουθούν τα αριθμητικά ουδέτερου και θηλυκού γένους από το 100 έως το 1.000. Παρουσιάζονται μόνο οι τύποι των αριθμητικών επιθέτων σε ουδέτερο και θηλυκό γένος γιατί θεωρούνται πιο συχνόχρηστοι, καθώς τα ουδέτερα χρησιμοποιούνται για τα ξένα νομίσματα, χιλιόμετρα, χρόνια κτλ. και τα θηλυκά για τις δραχμές.

8. Αριθμητικό πρόβλημα, που ασκεί τους μαθητές γλωσσικά στην έκφραση τιμών και προϊόντων. Ζητάμε από τους μαθητές να κοιτάξουν τα αντικείμενα στα ράφια του σούπερ μάρκετ και τις τιμές που αναγράφονται σ' αυτά. Στόχος είναι να ασκηθούν προφορικά οι μαθητές στις τιμές, χρησιμοποιώντας το υποχρεωτικό δομικό σχήμα *πόσο κάνει / κάνουν + ονομαστική*.

9. Οι μαθητές σχηματίζουν τους τύπους των ουσιαστικών στην αιτιατική πληθυντικού και γράφουν τι πουλάει κάθε μαγαζί. Ο δάσκαλος εξηγεί τις λέξεις, αν χρειαστεί.

10. Με τη συμπλήρωση των κενών στα ποιήματα (νέος τύπος κειμένου) που ακολουθούν, τα παιδιά δημιουργούν ομοιοκατάληκτους στίχους, βιώνοντας τις εικόνες και την ατμόσφαιρα των ποιημάτων.

Δραστηριότητα που οργανώνεται / κατευθύνεται από το δάσκαλο

- Παίζουν όλοι οι μαθητές με τη σειρά. Ο πρώτος εκφωνεί έναν τριψήφιο αριθμό. Ο δεύτερος εκφωνεί έναν τριψήφιο που να αρχίζει με το τελευταίο ψηφίο του προηγούμενου αριθμού. Για παράδειγμα:

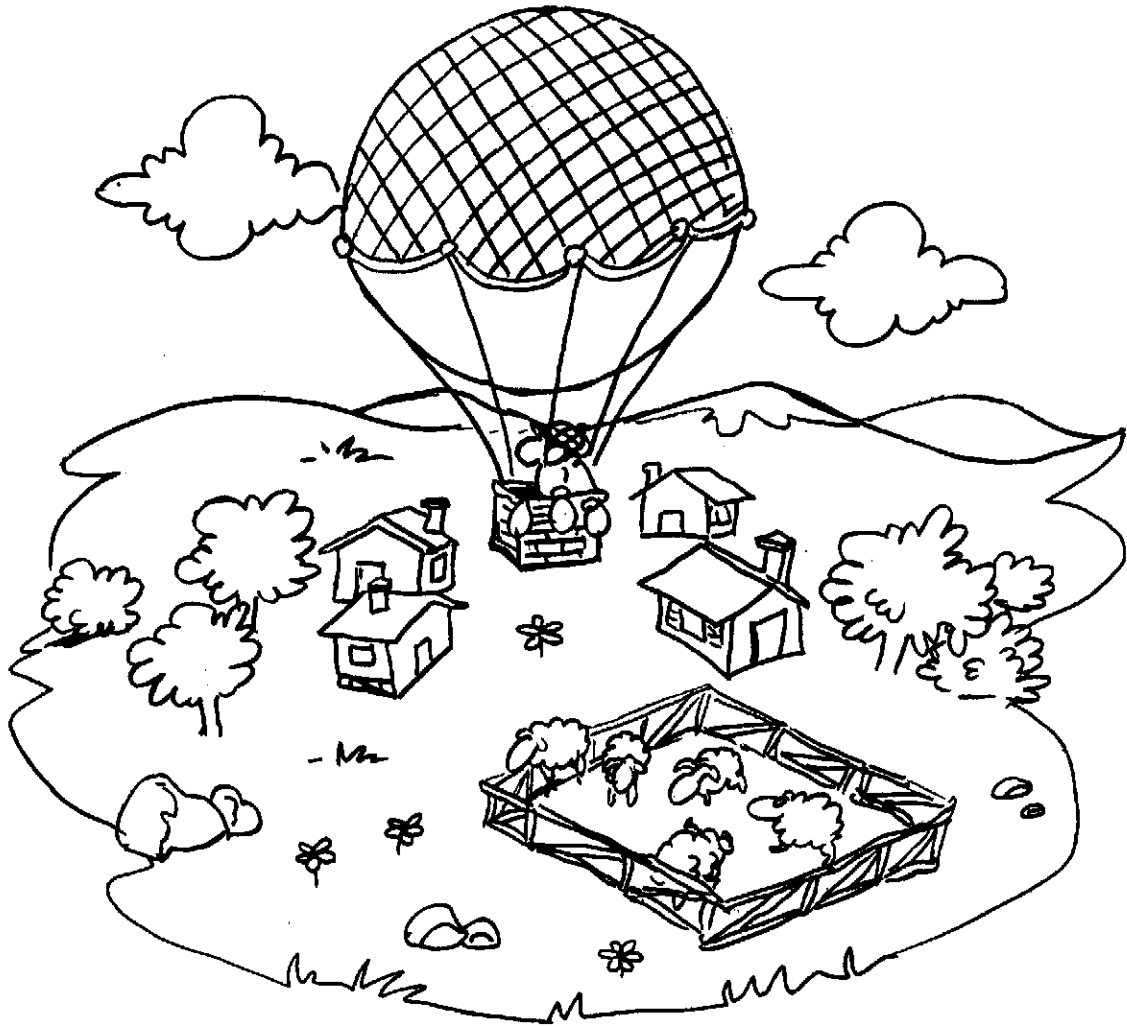
A: 235

B: 556

Όποιος χάνει βγαίνει από το παιχνίδι. Οι μαθητές πρέπει να εκφωνούν πλήρως τους αριθμούς, π.χ. "διακόσια τριάντα πέντε", και όχι ξεχωριστά, π.χ. "δύο τρία πέντε"

ΕΝΟΤΗΤΑ 6

1. Ταξιδεύω με αερόστατο. Τι βλέπω από ψηλά;

.....

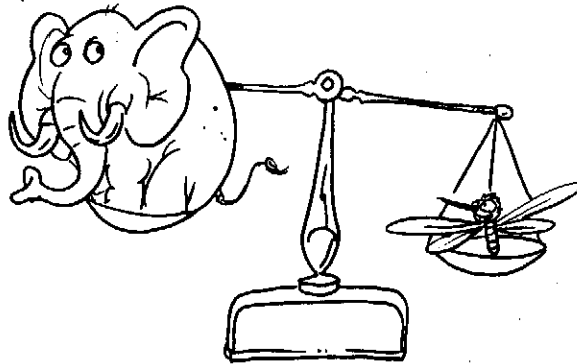
.....

.....

.....

2. Σκέφτομαι και απαντώ

1. Πόσα κιλά είναι α) ένα κουνούπι β) μια γάτα γ) ένας ελέφαντας
2. Πόσο ψηλό είναι α) ένα ψυγείο β) ένα άλογο γ) μια καμηλοπάρδαλη
3. Πόσα λεπτά είναι α) οι δέκα ώρες β) οι δέκα μήνες γ) οι δέκα μέρες
4. Πόσο κάνει α) ένα κιλό ψωμί β) μια μπάλα μπάσκετ γ) μια Ρολς Ρόις
5. Πόσο μακριά είναι α) η Αθήνα από τη Θεσσαλονίκη β) η Αθήνα από την πόλη μου γ) η Γη από τη Σελήνη

3. Φτιάχνω τη δική μου ορχήστρα!

Με απλά υλικά και πολλή φαντασία μπορούμε να φτιάξουμε μουσικά όργανα. Να δύο ιδέες!

1. Το μπουκαλόφωνο

ΥΛΙΚΑ: μπουκάλια από αναψυκτικά
δύο μολύβια

Βάζουμε νερό στα μπουκάλια, σε διαφορετικό επίπεδο στο καθένα. Έτσι, κάθε μπουκάλι βγάζει διαφορετικούς ήχους όταν το χτυπάμε με τα μολύβια.

2. Οι κουδουνίστρες

ΥΛΙΚΑ: δύο κουτάκια (από αναψυκτικά)
φακές ή σπόρους ρύζι
δύο κομμάτια χαρτόνι
αυτοκόλλητη ταινία

Βάζουμε στα κουτάκια τις φακές ή τους σπόρους (περίπου τρεις κουταλιές σε κάθε κουτάκι). Κλείνουμε το άνοιγμα με το χαρτόνι και στερεώνουμε με την κολλητική ταινία. Να οι κουδουνίστρες μας!

Ζωγραφίζουμε, αν θέλουμε, το μπουκαλόφωνο και τις κουδουνίστρες μας με μαρκαδόρους; νερομπογιές ή μολύβια.

(Διασκευή από την εφημερίδα *Καθημερινή*, 7-3-99)

4. Απαντάω στις ερωτήσεις

1. Πόσα πόδια έχουν...

...τα τραπέζια;	...δύο κότες;
...οι καρέκλες;	...τέσσερις σκύλοι;
...ο άνθρωπος;	...τέσσερις σκύλοι και δύο κότες;
...ο κροκόδειλος;	...τέσσερις σκύλοι, δύο κότες και μια κόμπρα;
...η κόμπρα;	...μια μύγα;
...η κότα;	...μια σαρανταποδαρούσα;

2. Πόσα μάτια έχουν...

...ο άνθρωπος;

...ο Κύκλωπας;

...η κουζίνα;

...ο πειρατής;

...δύο άνθρωποι και μια κουζίνα;

...δύο άνθρωποι κι ένας κύκλωπας;

Η κουζίνα έχει τέσσερα μάτια.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Πάμε μια βόλτα στην πλατεία;

Στόχοι

- Ο μαθητής πρέπει να μάθει:
- να προτείνει, να δέχεται ή να αρνείται μια πρόταση
- να περιγράφει τις σχέσεις των αντικειμένων στο χώρο, χρησιμοποιώντας *επίρρημα + πρόθεση + ουσιαστικό*
- να χρησιμοποιεί τα ρήματα *πάω* και *έρχομαι* κατανοώντας τη σημασιολογική τους διαφορά, μαθαίνοντας την κλίση τους και τη σύνταξή τους
- τη μορφολογία των *λέω, ακούω, κλαίω, φταίω, τρώω*
- τη διάκριση ενεργητικής - μέσης φωνής (ενεστώτας)

• Τι λες;

Μετά τις ερωτήσεις κατανόησης του αρχικού διαλόγου, ο μαθητής ομαδοποιεί τις φράσεις του προφορικού λόγου που αφορούν την αποδοχή ή άρνηση μιας πρότασης.

2. Ο μαθητής στηρίζεται στον πίνακα και προτείνει, δέχεται ή απορρίπτει μια πρόταση για σινεμά, βιβλιοθήκη, μπάσκετ, πάρτι. Η άσκηση γίνεται διαλογικά.

3. Ο μαθητής οδηγείται επαγωγικά από το διάλογο που ακολουθεί στα κλιτικά παραδείγματα των ρημάτων *πάω* και *έρχομαι*, τα οποία σχετίζονται σημασιολογικά, διαφοροποιούνται μορφολογικά και επειδή είναι ιδιαίτερα λειτουργικά στα νέα ελληνικά απαιτούν συστηματική διδασκαλία.

4. Απλή άσκηση εφαρμογής.

5. Προφορική άσκηση με βάση τον πίνακα δρομολογίων των τρένων.

• Πάω με...

Παρουσιάζονται συγκεντρωμένα τα κυριότερα μέσα που χρησιμοποιούμε για να μετακινηθούμε. Ο δάσκαλος επισημαίνει στους μαθητές την προαιρετική χρήση του άρθρου.

6. Ο μαθητής μιλάει για το μέσο που χρησιμοποιεί ώστε να πάει σε διάφορα μέρη.

• Οι σοκολάτες φταίνε!...

Στον πίνακα αυτό συγκεντρώνονται τα ρήματα που έχουν διαφορετική κλίση από εκείνα που έχουν διδαχτεί μέχρι τώρα οι μαθητές. Πρόκειται για τα συχνόχρηστα ρήματα *λέω, ακούω, κλαίω, φταίω, τρώω*.

7. Ο μαθητής με βάση την κλιτική μορφολογία του *λέω* και το κείμενο συμπληρώνει τον πίνακα.
8. Άσκηση λεξιλογικής εμπέδωσης.

• Σηκωνόμαστε κι ερχόμαστε...

Ο διάλογος παρουσιάζει τον ενεστώτα της μέσης φωνής για τα ρήματα της α' συζυγίας (*πλένομαι*). Οι μαθητές συσχετίζουν τα ρήματα του κειμένου με τη μορφολογία του *έρχομαι* και είναι σε θέση να συνειδητοποιήσουν ότι τα ρήματα της Νέας Ελληνικής έχουν είτε ενεργητική μορφολογία (-ω) είτε μέση μορφολογία (-μαι).

9. Άσκηση ελέγχου της μορφολογίας του ενεστώτα της μέσης φωνής.

• Οι φίλοι μας τα ζώα...

Αντιπαραβολική παρουσίαση της ενεργητικής και της μέσης φωνής μέσα από συχνόχρηστα ρήματα. Η λεξική και δομική ομοιομορφία των παραδειγμάτων στοχεύει στο να επικεντρωθεί η προσοχή του μαθητή στη μορφολογική και σημασιολογική διαφορά ενεργητικής και μέσης φωνής.

10. Άσκηση εμπέδωσης της διάκρισης ενεργητικής / μέσης φωνής.

Το σκίτσο και το κείμενο μετά την άσκηση 10 λειτουργούν ως αφετηρία για να παρουσιάσουμε τις βασικές σχέσεις των αντικειμένων στο χώρο. Το κείμενο περιέχει τη δομή *επίρρημα + πρόθεση + ουσιαστικό* και αναφέρεται σε κατοικίδια και μη ζώα. Ο δάσκαλος πρέπει να επιμείνει στη διάκριση ανάμεσα στο *πάνω σε* (επαφή) και στο *πάνω από* (όχι επαφή).

Ο μαθητής στη συνέχεια, έχοντας υπόψη του πώς εκφράζονται οι συμβατικές σχέσεις των ζώων στο χώρο, καλείται να περιγράψει μια ασυνήθιστη κατάσταση που απεικονίζεται στο δεύτερο σκίτσο. Πρέπει να χρησιμοποιήσει δημιουργικά τις επιρρηματικές φράσεις απαντώντας σε ερωτήσεις του δασκάλου όπως *πού είναι το ποτιτίκι;* και να γράψει ένα συνεχές κείμενο περιγράφοντας λεπτομερειακά το σκίτσο (άσκηση 11).

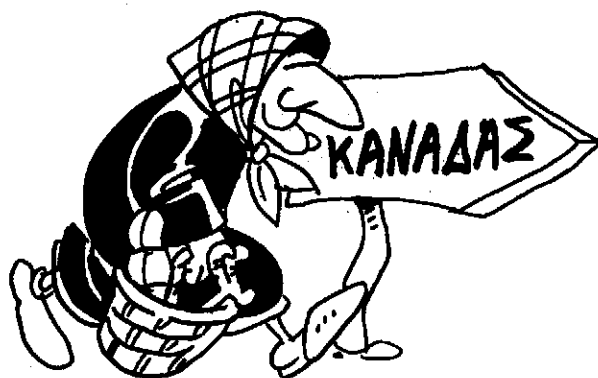

Δραστηριότητες που οργανώνονται / κατευθύνονται από το δάσκαλο

- Οι μαθητές δουλεύουν σε ομάδες και οργανώνουν το πρόγραμμα μιας ομάδας για επτά μέρες σε μια περιοχή. Μαζεύουν πληροφορίες για τα ακόλουθα θέματα:
  1. πώς φτάνουν στην περιοχή και πώς φεύγουν
  2. με ποια μέσα μετακινούνται στην περιοχή
  3. τι τρώνε και πού
  4. ποια μέρη βλέπουν
  5. σε ποια μέρη διασκεδάζουν
  6. τι ώρα ξυπνάνε και τι ώρα κοιμούνται
- Οι μαθητές δουλεύουν σε ομάδες και γράφουν το πρόγραμμα μιας κατασκήνωσης για μια μέρα

ΕΝΟΤΗΤΑ 7

1. Από πού έρχεται και πού πάει ο κάθε ταξιδιώτης;

2. Σωστό ή λάθος;

1. Τα κορίτσια χτενίζονται δεκαπέντε φορές τη μέρα.
2. Τα αγόρια αργούν στα ραντεβού και τα κορίτσια φεύγουν.
3. Τα κορίτσια σηκώνονται πάντα νωρίς το πρωί.
4. Τα αγόρια χτενίζονται μια φορά τη μέρα.

5. Οι γάτες πλένονται με νερό και σαπούνι.
6. Οι άνθρωποι πλένονται με σάλιο.

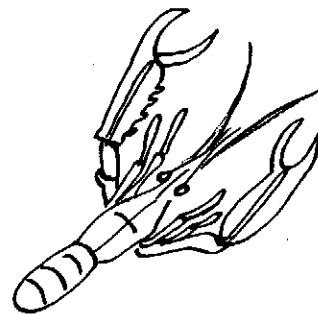
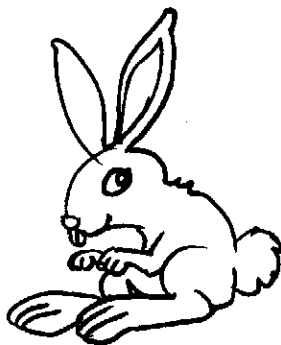
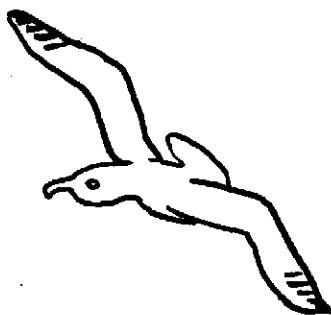
3. Τι δεν κάνουμε όταν...

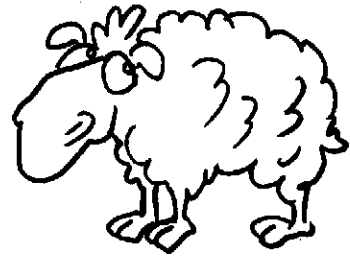
1. ...δεν έχουμε νερό	4. ...έχουμε φαλάκρα
2. ...χαλάει το ξυπνητήρι	5. ...είμαστε άρρωστοι
3. ...το σχολείο είναι μακριά	6. ...κάνει κρύο

4. Ποιος τρώει τι. Χρησιμοποιώ τις παρακάτω λέξεις και απαντάω όπως στο παράδειγμα:

Οι γάτες τρώνε ποντίκια.

το λιοντάρι, ο άνθρωπος, το πρόβατο, ο λύκος, ο τόνος, ο γλάρος, το ποντίκι, η γάτα, το κουνούπι, το χελιδόνι, η ζέβρα, το κουνέλι, ο σκύλος, ο καρχαρίας, η αρκούδα, ο κροκόδειλος, ο πάνθηρας, η γαρίδα

Προσοχή! Μπορεί να υπάρχουν περισσότερες από μία σωστές απαντήσεις

**5. Πού είναι ο βάτραχος, η γάτα, ο σκύλος; Τι υπάρχει μέσα στο ψυγείο;
Περιγράψω την εικόνα**

Σχολικά σακίδια για καλοκαιρινές διακοπές

Στόχοι

Ο μαθητής πρέπει να μάθει:

- να περιγράφει πρόσωπα και πράγματα
- να μιλάει για τα αντικείμενα που χρησιμοποιεί καθημερινά στο σχολείο
- να χρησιμοποιεί λεξιλόγιο που σχετίζεται με το σώμα
- να σχηματίζει τους τύπους του πληθυντικού (ονομαστική - αιτιατική) των επιθέτων

1. Οι μαθητές διαβάζουν το διάλογο και αναγνωρίζουν ποια πράγματα ανήκουν στο Δημήτρη και ποια στη Χριστίνα.

2. Οι μαθητές αναφέρουν τι έχει η δική τους τσάντα με σκοπό να μιλήσουν για τα αντικείμενα που χρησιμοποιούν στο σχολείο.

3. Στη συνέχεια ζητείται από τους μαθητές να απομονώσουν και να καταγράψουν τους τύπους της ονομαστικής και της αιτιατικής του πληθυντικού των επιθέτων που προσδιορίζουν τα αρσενικά, θηλυκά και ουδέτερα ουσιαστικά. Ο δάσκαλος συνδέει τα κοινά καταληκτικά μορφήματα επιθέτων και ουσιαστικών όπου αυτό είναι δυνατόν (*χρωματιστοί μαρκαδόροι, μεταλλικές ξύστρες, σχολικά βιβλία*).

4. Ο μαθητής σχηματίζει τον κατάλληλο τύπο του επιθέτου που είναι στην παρένθεση σύμφωνα με το ουσιαστικό που προσδιορίζει.

5. Ο μαθητής επιλέγει το επίθετο που ταιριάζει και στη συνέχεια σχηματίζει τον κατάλληλο τύπο. Ο δάσκαλος υπενθυμίζει ότι το ρήμα *είμαι* συνδέει το υποκείμενο με το κατηγορούμενο. Συνεπώς όλοι οι τύποι είναι στην ονομαστική πληθυντικού.

6. Ο μαθητής καλείται να διορθώσει τους λανθασμένους τύπους του επιθέτου σε δομές με κατηγορούμενο.

Συγκεντρωτικός πίνακας με στόχο τη συστηματοποίηση των καταληκτικών μορφμάτων των επιθέτων σε *-ος, -η, -ο* στην ονομαστική και αιτιατική πληθυντικού. Ο δάσκαλος επισημαίνει ότι και τα επίθετα σε *-ος, -α, -ο* (*γαλάζιος, -α, -ο*) έχουν τα ίδια καταληκτικά μορφήματα στον πληθυντικό.

• Οι συμμαθητές μου από το σχολείο...

7. Αντλώντας πληροφορίες από το διάλογο ο μαθητής αναγνωρίζει τα πρόσωπα στη φωτογραφία. Ο μαθητής χρησιμοποιεί το λεξιλόγιο που αφορά το σώμα για να συμπληρώσει την άσκηση.

• Το πρόσωπο... και το σώμα μας

Επέκταση και ομαδοποίηση του λεξιλογίου για το ανθρώπινο πρόσωπο και σώμα. Ο δάσκαλος μπορεί να εκμεταλλευτεί την άσκηση για επανάληψη στο οριστικό άρθρο.

8. Μεταφορά του παραπάνω λεξιλογίου στα ζώα.

9. Ζητείται από τους μαθητές να περιγράψουν προφορικά διάφορα πρόσωπα για να εξασκηθούν παράλληλα στη χρήση των επιθέτων.

10. Κάθε μαθητής περιγράφει γραπτά τον αγαπημένο του ήρωα, χωρίς να αποκαλύπτει το όνομά του και οι άλλοι προσπαθούν να βρουν ποιος είναι. Ο δάσκαλος μπορεί να παρέμβει και να προτείνει ο ίδιος κάποιον αθλητή, ηθοποιό, τραγουδιστή, συμμαθητή κτλ.

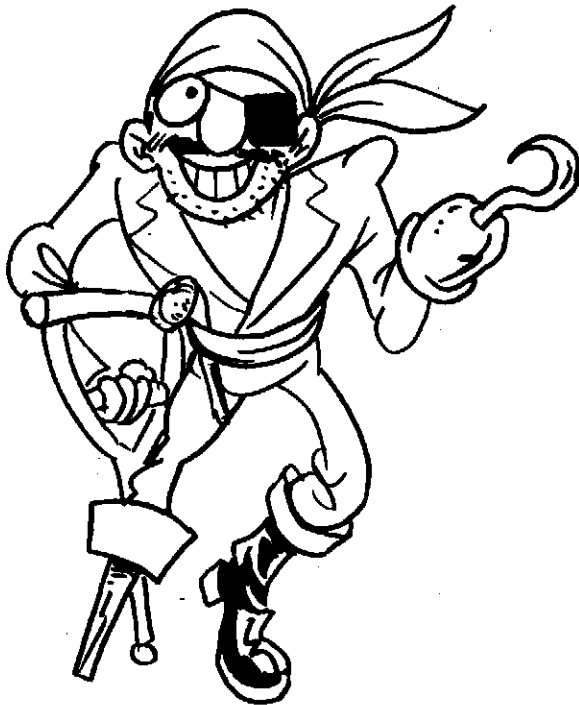
Δραστηριότητες που οργανώνονται / κατευθύνονται από το δάσκαλο

- Ένας μαθητής σκέφτεται ένα γνωστό πρόσωπο και κατόπιν οι άλλοι προσπαθούν να το αναγνωρίσουν μέσα από ερωτήσεις, π.χ. *έχει πράσινα μάτια;* (ναι / όχι). Οι ερωτήσεις πρέπει να είναι τέτοιας μορφής, ώστε να μπορούν να απαντηθούν με ένα ναι ή ένα όχι. Το ίδιο παιχνίδι παίζεται και με ερωτήσεις για ζώα.
- Οι μαθητές ζωγραφίζουν στο τετράδιό τους δίνοντας ο ένας στον άλλο την περιγραφή ενός ανθρώπου, π.χ. *ένας ψηλός άνθρωπος με κοντά μαλλιά και χοντρή μύτη.*

ΕΝΟΤΗΤΑ 8

1. Συμπληρώνω τα κενά

1. Ο Πινόκιο έχει μεγάλη ...*μύτη*...
2. Ο Παπουτσωμένος Γάτος έχει μεγάλα .....
3. Ο Κακός Λύκος έχει μυτερά .....
4. Τα Τρία Γουρουνάκια έχουν ροζ .....
5. Ο Πειρατής έχει ένα ξύλινο ..... και ένα σιδερένιο .....
6. Ο Μάγος Μέρλιν έχει μακριά άσπρα ..... και .....
7. Ο Ντάμπο το ελεφαντάκι έχει μεγάλα .....

2. Γράφω τι πράγματα πρέπει να έχω για να ζήσω με έναν φίλο μου...

1. ...μία βδομάδα σε ένα έρημο νησί
2. ...δέκα μέρες στο βουνό
3. ...δέκα μέρες στη θάλασσα

4. ...στο σπίτι ενός φίλου μου για μερικές μέρες
5. ...μια βδομάδα στο εξωτερικό

3. Λέω τι φοράνε οι άνθρωποι στη χώρα μου...

...την άνοιξη
...το καλοκαίρι
...το φθινόπωρο
...τον χειμώνα

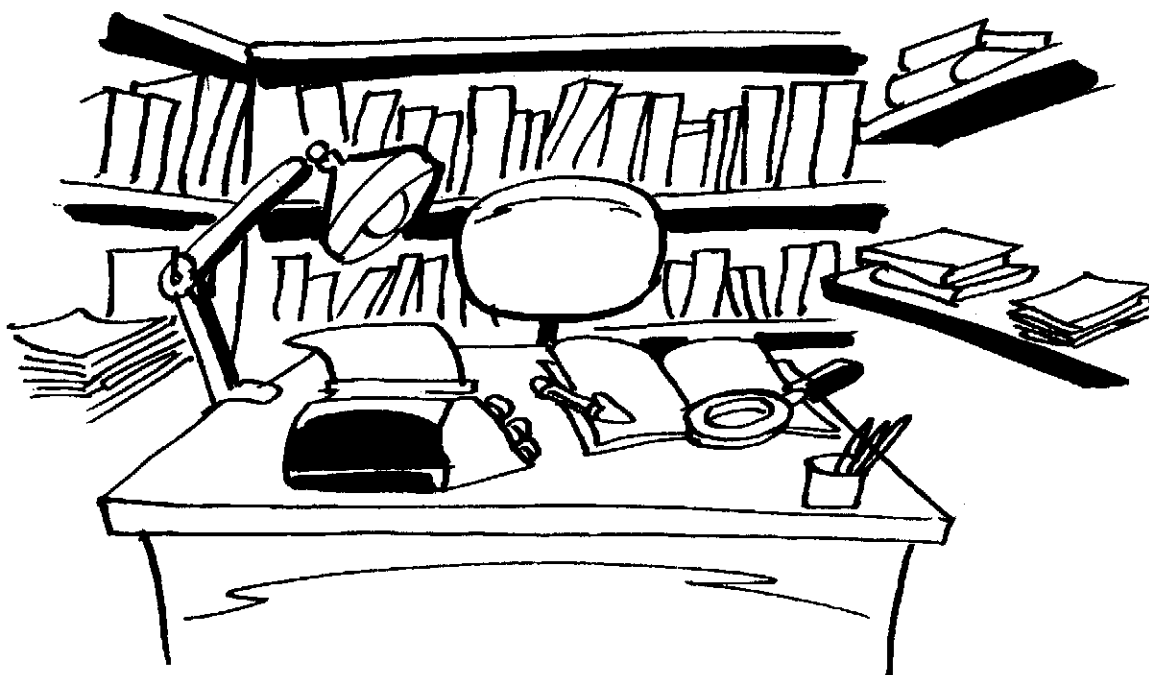
...όταν κάνουν γυμναστική
...όταν κάνουν μπάνιο
...όταν παντρεύονται
...όταν πάνε σε μια γιορτή
...όταν δουλεύουν

4. Ποιο δωμάτιο ταιριάζει σε μια μαθήτρια, σε έναν ζωγράφο, σε έναν μάγειρα, σε έναν συγγραφέα; Γιατί;

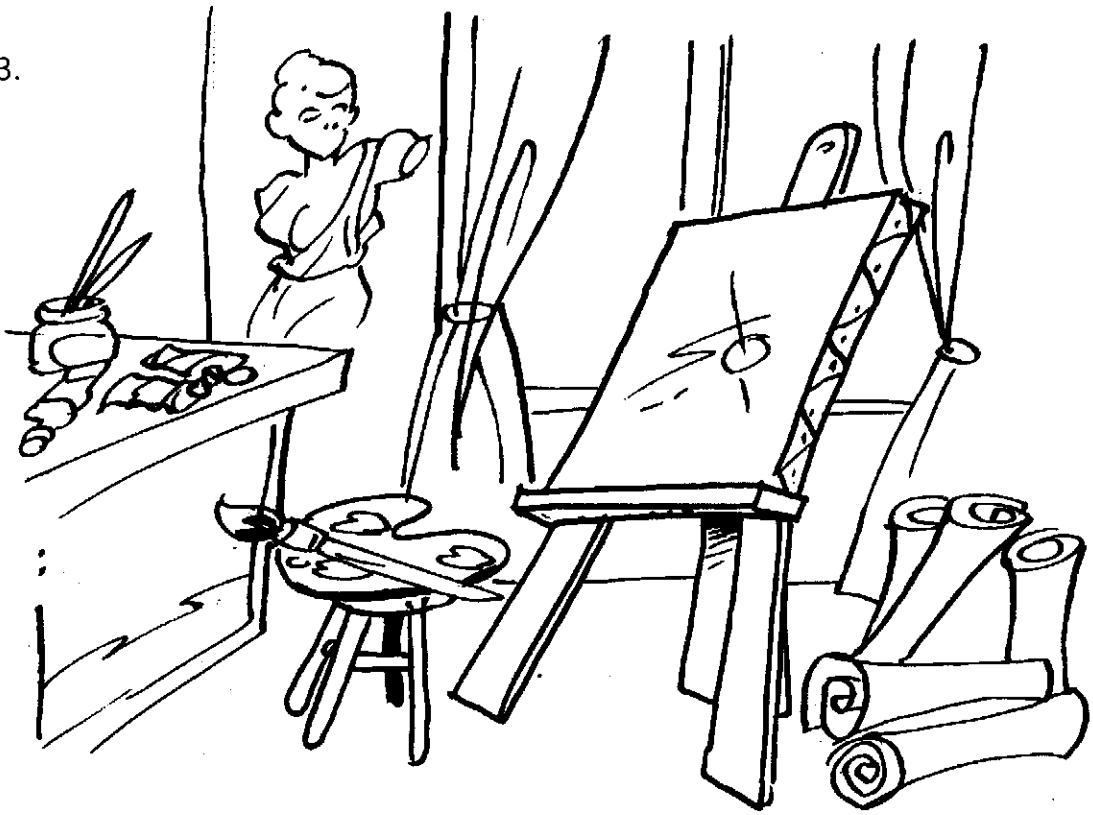
1.

2.

3.

4.

Και αυτοί μας θυμούνται...

Στόχοι

Ο μαθητής πρέπει να μάθει:

- να λέει σε ποια εκπαιδευτική βαθμίδα βρίσκεται και να χρησιμοποιεί φράσεις που σχετίζονται με τη μαθητική ή τη φοιτητική του ιδιότητα
- να εκφράζει τα συναισθήματά του (*φοβάμαι, λυπάμαι, θυμάμαι*)
- να χρησιμοποιεί τις ισοδύναμες δομές *ρήμα + ουσιαστικό (θυμάμαι τον Δημήτρη)* και *αδύνατος τύπος προσωπικής αντωνυμίας + ρήμα (τον θυμάμαι)*
- τη διάταξη των όρων στις καταφατικές (*τον θυμάμαι*) και αρνητικές προτάσεις (*δεν τον θυμάμαι*)
- τους δυνατούς και αδύνατους τύπους της αιτιατικής των προσωπικών αντωνυμιών (*εσένα / σε κτλ.*)
- το κλιτικό παράδειγμα του ενεστώτα της μέσης φωνής σε *-άμαι (θυμάμαι, λυπάμαι, φοβάμαι, κοιμάμαι)*

• Πας σχολείο;

2. Οι μαθητές διαβάζουν τον πίνακα με τις φράσεις (*πάω στο δημοτικό κτλ.*) και στη συνέχεια αναφέρουν την εκπαιδευτική βαθμίδα στην οποία βρίσκονται.

3. Άσκηση πολλαπλής επιλογής με τα ρήματα *διαβάζω, μαθαίνω, διδάσκω, σπουδάζω*. Οι μαθητές διακρίνουν τη σημασία και τη χρήση των ρημάτων.

4. Με βάση το διάλογο στη σελ. 107-8 οι μαθητές συμπληρώνουν τον πίνακα με τους τύπους του *θυμάμαι*.

5. Οι μαθητές συμπληρώνουν τον κατάλληλο τύπο του *φοβάμαι*, που είναι ομοιόκλιτο με το *θυμάμαι*.

6. Απλή άσκηση εφαρμογής.

7. Ζητάμε από τους μαθητές να χρησιμοποιήσουν τα ρήματα σε *-άμαι* για να μιλήσουν για τον εαυτό τους.

Οι πίνακες συστηματοποιούν τη διάταξη α) *ρήμα + (δυνατός τύπος προσωπικής αντωνυμίας) / ρήμα + ουσιαστικό* → *αδύνατος τύπος προσωπικής αντωνυμίας + ρήμα* και β) *άρνηση + αδύνατος τύπος προσωπικής αντωνυμίας + ρήμα*.

Ο δάσκαλος υπογραμμίζει τον υποχρεωτικό χαρακτήρα της διάταξης αυτής.

8. Οι μαθητές απαντούν στις ερωτήσεις καταφατικά και αρνητικά χρησιμοποιώντας την κατάλληλη αντωνυμία. Ο δάσκαλος θα πρέπει να διασαφηνίσει ότι οι αντωνυμίες *τον, την* κτλ. διαφοροποιούνται από τα ομόπλα άρθρα (*τον Γιώργο, την Ελένη*). Οι μαθητές πρέπει να συνδέ-

σουν την παρουσία των αντωνυμιών με τα ρήματα, και των άρθρων με τα ουσιαστικά.

9. Οι μαθητές πρέπει να βρουν το λάθος: η αντωνυμία δε βρίσκεται στη σωστή θέση. Στόχος μας είναι να εμπεδώσουν οι μαθητές ότι οι αδύνατοι τύποι των αντωνυμιών προηγούνται του ρήματος.

Συγκεντρωτικός πίνακας που παρουσιάζει παράλληλα δυνατούς και αδύνατους τύπους σε ονομαστική (υποκείμενο) και αιτιατική (αντικείμενο). Ο δυνατός τύπος των αντωνυμιών (*εμένα*) παρατίθεται μαζί με τον αδύνατο (*με*) γιατί έχουν το ίδιο αντικείμενο αναφοράς, αν και στο λόγο ο δυνατός χρησιμοποιείται εμφατικά.

10. Οι μαθητές παράγουν ερωτηματικές προτάσεις χρησιμοποιώντας τα ουσιαστικά που βρίσκονται στην παρένθεση. Στόχος είναι να αντικαταστήσουν μόνο τις αντωνυμίες με το ουσιαστικό. Περισσότερες από μία ερωτήσεις είναι δυνατές.

11. Άσκηση απλής εφαρμογής.

12. Οι μαθητές εντοπίζουν το λάθος στη χρήση των προσωπικών αντωνυμιών σε θέση αντικειμένου.

Δραστηριότητες που οργανώνονται / κατευθύνονται από το δάσκαλο

- Ο δάσκαλος δείχνει στα παιδιά μια εικόνα με διάφορα αντικείμενα. Στη συνέχεια την κρύβει και ρωτάει τα παιδιά τι θυμούνται από την εικόνα αυτή.
- Παίζουν όλοι οι μαθητές. Ο δάσκαλος ξεκινά από μια πρόταση όπως “Οι ελέφαντες φοβούνται *τα ποντίκια*” και κάθε παιδί με τη σειρά πρέπει να χρησιμοποιήσει το αντικείμενο της προηγούμενης πρότασης σαν υποκείμενο αυτής που θα εκφωνήσει επιλέγοντας το κατάλληλο αντικείμενο, π.χ.: “*Τα ποντίκια* φοβούνται τις γάτες”. Όποιος δεν πει πρόταση ή πει κάτι που δεν έχει σχέση βγαίνει απ’ το παιχνίδι.

ΕΝΟΤΗΤΑ 9

1. Συμπληρώνω τα τετράγωνα

1. Τις κυνηγούν οι σκύλοι.

□ □ Τ □ □

2. Η Ελένη και η Χριστίνα τα βάζουν και πάνε βόλτα στην πλατεία.

Π □ □ □ □ □ □ □

3. Το πίνουμε το πρωί.

□ □ Λ □ □

4. Τη βάζουμε στα γλυκά.

□ □ Χ □ □ □ □

5. Κοιμόμαστε σ' αυτό το βράδυ.

□ □ □ Β □ □ □ □

6. Μ' αυτά ακούμε.

□ Φ □ □ □ □

7. Τους φοβούνται οι γάτες (αιπιατική).

Σ □ □ □ □ □ □ □

8. Το βάζουμε στο φαγητό, αλλά δεν το βάζουμε στα γλυκά.

□ Λ □ □ □ □

9. Τη βλέπουμε στο σινεμά.

Τ □ □ □ □ □ □ □

10. Έχει μεγάλη μύτη και τον βλέπουμε στη φωτογραφία του βιβλίου στη σελίδα 104.

□ □ □ Ν □ □ □ □ □ □

2. Φοβάσαι ή δεν φοβάσαι; Γιατί;

1. το σκοτάδι
2. τα φίδια
3. τα ποντίκια
4. τους σκύλους
5. στις ταινίες τρόμου
6. τα παλιά σπίτια
7. το νερό
8. τη φωτιά
9. όταν είσαι κάπου ψηλά
10. τα αεροπλάνα
11. τα μαθηματικά

3. Είμαστε στην «τρελή χώρα». Εκεί οι άνθρωποι βάζουν τα πράγματά τους πάντα σε λάθος μέρος. Κοιτάζω την εικόνα και μιλάω με τον διπλανό μου / τη διπλανή μου όπως στο παράδειγμα.

A: Πού βάζουν τα βιβλία τους στην «τρελή χώρα»;

B: Τα βάζουν στην πιατοθήκη.

Μου αρέσει πολύ η μελιτζανοσαλάτα...

Στόχοι

Ο μαθητής πρέπει να μάθει:

- να παραγγέλνει φαγητό
- να μιλάει για τροφή (φαγητά, φρούτα, λαχανικά, σκεύη)
- να εκφράζει την προτίμησή του (*μου αρέσει / δε μου αρέσει*)
- να χρησιμοποιεί τη γενική ουσιαστικών (μορφολογία-λειτουργία)
- να χρησιμοποιεί τη γενική των επιθέτων

• Πεινάμε!

Παρουσιάζονται εκφράσεις προφορικής επικοινωνίας που χρησιμοποιούνται για να καλέσει κάποιος το σερβιτόρο, καθώς και οι τρόποι με τους οποίους αρχίζει μια παραγγελία.

2. Ο μαθητής παίζει το ρόλο του πελάτη σε εστιατόριο: επιλέγει από τον κατάλογο αυτό που θέλει και δίνει παραγγελία στο σερβιτόρο.

• Σου αρέσει;

3-4. Ο μαθητής καλείται να μιλήσει και να πει τι του αρέσει ή τι δεν του αρέσει και σε ποιο βαθμό. Η άσκηση γίνεται διαλογικά και ο μαθητής πρέπει να κατανοήσει ότι αυτό που καθορίζει τον αριθμό στον τύπο του ρήματος είναι ο αριθμός του υποκειμένου (ενικός-πληθυντικός). Έτσι, στις προτάσεις της άσκησης 3 (*σου αρέσει το μπάσκετ;*) το υποκείμενο είναι στον ενικό και το ρήμα στον ενικό, ενώ στις προτάσεις της άσκησης 4 (*σου αρέσουν τα σπορ;*), το υποκείμενο είναι στον πληθυντικό και αντίστοιχα το ρήμα στον πληθυντικό. Ο δάσκαλος πρέπει να δώσει έμφαση στην υποχρεωτική παρουσία του οριστικού άρθρου.

5. Η άσκηση έχει σκοπό να κατακτήσουν οι μαθητές τη δομή *μου αρέσει / μου αρέσουν* μέσα από την παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου.

6. Σκοπός της άσκησης είναι να εμπεδώσουν οι μαθητές τη σύνδεση του αριθμού του ρήματος με τον αριθμό του υποκειμένου. Έτσι, στην άσκηση 6Α οι μαθητές συμπληρώνουν το σωστό τύπο του ρήματος με δεδομένο τον αριθμό του υποκειμένου, ενώ στην 6Β συμπληρώνουν το σωστό τύπο του υποκειμένου με δεδομένο τον αριθμό του ρήματος.

7. Ο δάσκαλος πρέπει αρχικά να συστηματοποιήσει το παράδειγμα της προσωπικής αντωνυμίας στη γενική και μετά να ζητήσει από τους μαθητές να συμπληρώσουν τις προτάσεις.

8. Οι μαθητές γνωρίζουν έναν εναλλακτικό τρόπο για να εκφράσουν τις προτιμήσεις τους. Πρόκειται για τη δομή *μου αρέσει να + ενεστώτας*. Οι μαθητές παρατηρούν το μετασχηματισμό των δομών 1-4 και σχηματίζουν αναλογικά και τις υπόλοιπες δομές (5-11). Ο δάσκαλος είναι προτιμότερο να μην επεκταθεί σε γραμματικού τύπου επεξηγήσεις (ονοματική πρόταση - συνεχής υποτακτική). Αρκεί να τονίσει ότι στη δομή *μου αρέσει + να διαβάζω* το ρήμα χρησιμοποιείται στον ενικό αριθμό.

• Ορίστε!

Ο διάλογος χρησιμοποιείται για να εισαχθούν οι μαθητές στη γενική των ουσιαστικών (ενικός και πληθυντικός).

9. Οι μαθητές ξαναδιαβάζουν το διάλογο και συμπληρώνουν τον πίνακα που περιέχει γενική ενικού και πληθυντικού και των τριών γενών. Στην πρώτη παρουσίαση της γενικής επιλέγεται η χρήση της γενικής για τη δήλωση κτήσης (γενική κτητική).

10. Άσκηση για το σχηματισμό της γενικής, που ελέγχεται από το συγκεντρωτικό πίνακα που ακολουθεί και περιέχει τη γενική αρσενικών, θηλυκών και ουδέτερων ουσιαστικών.

11. Άσκηση λεξιλογίου που σχετίζεται με τα φρούτα και τα λαχανικά.

• Μια εύκολη συνταγή

Στο κείμενο αυτό αξιοποιείται το προηγούμενο λεξιλόγιο που έχει ήδη διδαχθεί και παρουσιάζονται και άλλες χρήσεις της γενικής (γενική της ιδιότητας: *κουταλάκι του γλυκού, χυμός πορτοκαλιού*).

12. Με βάση το παραπάνω κείμενο ο μαθητής γράφει μια δική του συνταγή.

Παρουσίαση μέσα από συγκεντρωτικό πίνακα της γενικής των επιθέτων (ενικός - πληθυντικός). Ο δάσκαλος συσχετίζει τη μορφολογία των επιθέτων με την ήδη γνωστή μορφολογία της γενικής των ουσιαστικών (*ωραίου/φίλου, ωραίας/μητέρας, ωραίου/μήλου, ωραίων/φίλων, ωραίων/μητέρων, ωραίων/μήλων*).

13. Άσκηση απλής εφαρμογής.

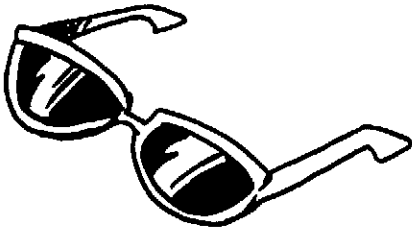

14. Σκοπός της άσκησης είναι να ασκηθούν οι μαθητές στη συμφωνία επιθέτου / ουσιαστικού σε γενική. Έχουν επιλεγεί σκεύη και αντικείμενα που καλύπτουν τη μορφολογία του ονόματος (αρσενικά, θηλυκά, ουδέτερα / ενικός - πληθυντικός). Παράλληλα ο μαθητής εξοικειώνεται με λεξιλόγιο που σχετίζεται με τα σκεύη και ξαναθυμάται τους τρόπους που χρησιμοποιούμε για να ρωτήσουμε για την αξία ενός αντικειμένου.

ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

ΕΝΟΤΗΤΑ 10

1. Χωρίζω στις κατηγορίες σπορ (Σ), ομορφιά (Ο), φαγητό (Φ) τα παρακάτω:

γυαλιά ηλίου .....(Ο)
κρέμα χεριών
γήπεδο ποδοσφαίρου
φόρμα γυμναστικής
φούρνος μικροκυμάτων
μπολ παγωτού

μολύβι ματιών
κρέμα γάλακτος
μπάλα ποδοσφαίρου
κουταλάκι του γλυκού
πιάτο ημέρας
φαγητό κατσαρόλας

γλυκά ταψιού
μποτάκια ορειβασίας
ρακέτα τένις
σαπούνι προσώπου
βούρτσα μαλλιών
σκιά ματιών

2. Λέω τι μου αρέσει / τι δεν μου αρέσει και γιατί από τα παρακάτω

1. τα ζώα	5. το σινεμά
2. η μουσική	6. τα βιβλία
3. ο χορός	7. οι ταινίες
4. τα σπορ	8. το μάθημα

3. Γράφω αυτό που λείπει όπως στο παράδειγμα

1. Το πόδι της καρέκλας / του πειρατή / του τραπεζιού ..... είναι ξύλινο.
2. Το χέρι ..... είναι βαρύ.
3. Τα αφτιά ..... είναι ροζ.
4. Ο λαιμός ..... ψηλός.

5. Τα δόντια των ..... είναι μυτερά.
6. Οι σελίδες των ..... είναι βαρετές.
7. Το μάθημα των ..... είναι βαρετό.
8. Ο καθηγητής των..... είναι φανταστικός.
9. Οι φούστες των ..... είναι κοντές.

4. Ενώνω τις λέξεις από τις δύο στήλες όπως στο παράδειγμα

αγώνας ποδοσφαιρικών ομάδων

1. αγώνας	1. ζωγραφική
2. έκθεση	2. ελληνική γλώσσα
3. ιατρείο	3. επιστημονική φαντασία
4. μάθημα	4. μικρά ζώα
5. ταινία	5. ποδοσφαιρικές ομάδες

Έχασα τα κλειδιά μου!

Στόχοι

Ο μαθητής πρέπει να μάθει:

- να μιλάει για το παρελθόν
- να σχηματίζει τον αόριστο για τα ρήματα της α' και β' συζυγίας
- τον ιδιότυπο αόριστο συχνόχρηστων ρημάτων (πάω/πήγα κτλ.)

Ο διάλογος αποτελεί αφορμή για τη διδασκαλία του αορίστου, καθώς ο ήρωας διηγείται τι του συνέβη στο παρελθόν χρησιμοποιώντας τύπους του αορίστου. Επιδιώκεται έτσι μια πρώτη επαφή του μαθητή με τη χρήση και τη μορφολογία του αορίστου.

• Τι έγινε χτες;

Στον πίνακα που ακολουθεί συγκεντρώνονται οι ερωτηματικές εκφράσεις που προκαλούν κάποιον να διηγηθεί κάτι που του συνέβη στο παρελθόν. Οι απαντήσεις μπορεί κάποιες φορές να είναι ελλειπτικές, συναισθηματικά φορτισμένες (βλ. σημεία στίξης) και συχνά εκφράζονται με επιρρήματα (*θαύμα! χάλια... κτλ.*)

2. Ο διάλογος που ακολουθεί περιέχει όλους τους τύπους του ρήματος *πηγαίνω* στον αόριστο.

Ο μαθητής στηριζόμενος στο διάλογο συμπληρώνει ο ίδιος τον αόριστο του *πηγαίνω* (*πήγα*) και έρχεται σε επαφή με την καταληκτική μορφολογία του αορίστου.

3. Ο μαθητής, έχοντας υπόψη του τις καταλήξεις του αορίστου, καλείται να συμπληρώσει έναν πίνακα που περιέχει ρήματα που το αοριστικό τους θέμα δεν έχει σχέση με τη μορφή του θέματος στον ενεστώτα. Πρόκειται για τα συχνόχρηστα και λειτουργικά ρήματα *έχω/είχα, έρχομαι/ήρθα, πίνω/ήπια, βλέπω/είδα, λέω/είπα, μπαίνω/μπήκα*. Σε αυτό το σημείο επιλέγουμε δυσύλλαβους και όχι τρισύλλαβους τύπους (*ήπια* και όχι *έφαγα*) για να δώσουμε έμφαση μόνο στην κατάληξη (*-α, -ες, -ε, -αμε, -ατε, -αν(ε)*) και όχι στον τονισμό, με τον οποίο θα ασχοληθούμε στη συνέχεια. Ο μαθητής ολοκληρώνει την επαφή του με τον ιδιότυπο αόριστο αφού μάθει και τον αόριστο του ρήματος *είμαι* (*ήμουν*).

Ο σχηματισμός του αορίστου στηρίζεται, εκτός από την κατάληξη, στη λειτουργία του τόνου και στη διαμόρφωση του αοριστικού θέματος (*χόρευσα*). Η παρουσίασή μας λοιπόν ακολουθεί, μετά την κατάληξη, αυτά τα δύο χαρακτηριστικά του αορίστου.

Πρώτα ο μαθητής πρέπει να συνειδητοποιήσει την αποφασιστική σημασία του τόνου στο σχηματισμό του αορίστου: ο τόνος σε όλη την κλίση (και για τα τρία πρόσωπα, ενικού και

πληθυντικού) βρίσκεται στην τρίτη συλλαβή από το τέλος (προπαραλήγουσα). Τα ρήματα που έχουν τρεις ή περισσότερες συλλαβές τον μετακινούν ανάλογα με την κατάληξη μέσα στα όριά τους, έτσι ώστε ο τόνος να απέχει κάθε φορά τρεις συλλαβές από το τέλος της λέξης (αγό-ρα-σα / αγο-ρά-σα-με). Από την άλλη τα δισύλλαβα στον ενεστώτα ρήματα (με την εξαίρεση ρημάτων όπως αυτά του πίνακα στη σελ. του βιβλίου 135) απαιτούν την προσθήκη μίας επιπλέον συλλαβής (έ-) στον αόριστο, ώστε να μπορέσουν να ικανοποιήσουν την απαίτηση για παρουσία τόνου στην τρίτη από το τέλος συλλαβή (κάνω: έ-κα-να/κά-να-με).

4. Ο μαθητής έχοντας κατανοήσει τα παραπάνω ασκείται στη θέση του τόνου για ρήματα που είναι τουλάχιστον τρισύλλαβα: πρέπει να μετρήσει τρεις συλλαβές από το τέλος και να βάλει τόνο. Ξεκινάει δηλαδή με τη γραπτή απεικόνιση, εκφέρει δυνατά το ρηματικό τύπο και έτσι συνειδητοποιεί την μετακίνηση του τόνου στον αόριστο.

5. Τώρα ο μαθητής πρέπει να μπορεί να χρησιμοποιήσει την συλλαβή έ- μόνο εκεί που χρειάζεται, για να λειτουργήσει ως φορέας τόνου.

6. Μέσα από την άσκηση αυτή ο μαθητής εισάγεται στο σχηματισμό του αορίστου: παρατηρεί ότι ο αόριστος συνδέεται με τριών ειδών θεματικούς χαρακτήρες.

Ο πίνακας παρουσιάζει κατά ομάδες το σχηματισμό του αορίστου.

7. Τώρα ο μαθητής επιχειρεί να συνδέσει τον αόριστο με τον ενεστώτα. Τα ρήματα είναι γνωστά και ο τύπος του αορίστου δε διαφοροποιείται ριζικά από αυτόν του ενεστώτα.

8. Άσκηση εφαρμογής.

Στο πλαίσιο βρίσκονται ομαδοποιημένα συχνόχρηστα ιδιότυπα ρήματα που ο αορίστος τους χαρακτηρίζεται από την προσθήκη της συλλαβής έ-.

9. Άσκηση εφαρμογής.

Στον πίνακα παρουσιάζεται ο αόριστος των ρημάτων της β' συζυγίας.

10. Ο μαθητής με οδηγό τον πίνακα συμπληρώνει την άσκηση.

11. Ο μαθητής καλείται να χρησιμοποιήσει τον αόριστο σε κειμενικό περιβάλλον διαλόγου. Η άσκηση συνοψίζει διάφορες σχηματιστικές κατηγορίες του αορίστου.

• Τι ιδέα είχε ο Φίλιππος

Το κείμενο είναι η συνέχεια του εισαγωγικού διαλόγου. Με αυτό δίνεται η δυνατότητα στο μαθητή να δει τη χρήση του αορίστου μέσα από ένα αφηγηματικό κείμενο που περιγράφει ένα γεγονός στο παρελθόν.

12. Σκοπός της άσκησης είναι να συσχετίσει ο μαθητής τον αόριστο με τον ενεστώτα, με βάση τη γνώση που έχει ήδη ο μαθητής, τη γραφική τους απεικόνιση ή τη σημασία τους. Για καλύτερη εμπέδωση κρίνεται σκόπιμη και η προφορική επανάληψη των ρημάτων.

13. Ο μαθητής πρέπει ο ίδιος να δημιουργήσει μια ιστορία.

14. Άσκηση παραγωγής προφορικού λόγου. Ο μαθητής περιγράφει τη χτεσινή του μέρα.

Δραστηριότητα που οργανώνεται / κατευθύνεται από το δάσκαλο

- Τα παιδιά φτιάχνουν όλα μαζί μια ιστορία χρησιμοποιώντας αόριστο. Αυτό μπορεί να γίνει είτε προφορικά (κάθε μαθητής λέει μια πρόταση και συνεχίζει ο επόμενος) είτε γραπτά. Στην περίπτωση που γίνει γραπτά, η δραστηριότητα μπορεί να γίνει με δύο τρόπους: α) οι μαθητές να γράφουν βλέποντας τις προτάσεις που έχουν γράψει οι προηγούμενοι μαθητές β) κάθε μαθητής να τελειώνει την πρότασή του στην επόμενη αράδα και τσακίζοντας τη σελίδα να κρύβει όλο το προηγούμενο κείμενο εκτός από μια-δυο λέξεις που τελειώνουν την πρότασή του. Στο τέλος κάποιος μαθητής ή ο δάσκαλος διαβάζει δυνατά την ιστορία στην τάξη.

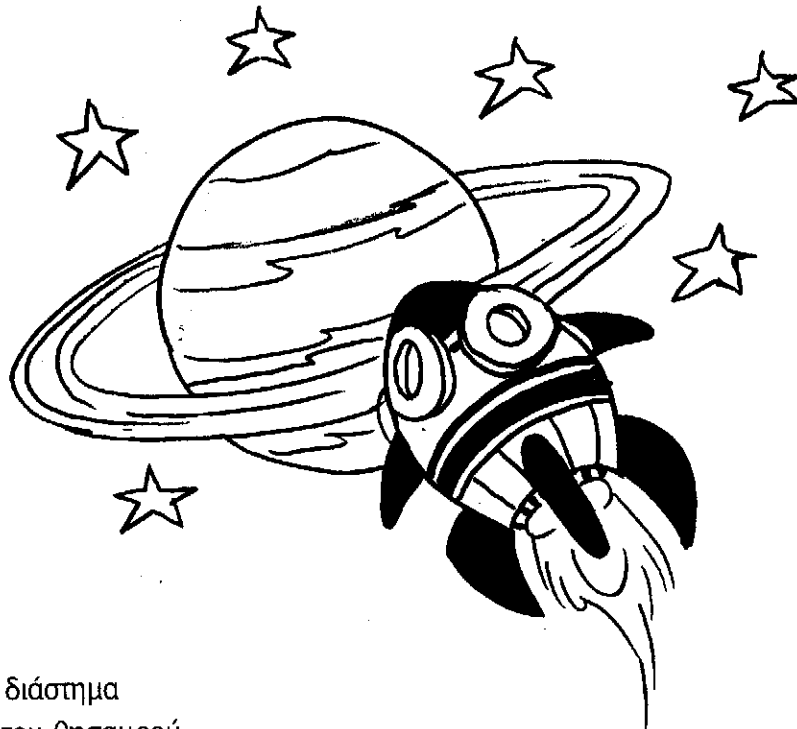
ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

ΕΝΟΤΗΤΑ 11

1. Διαλέγω μια ομάδα με λέξεις από τις παρακάτω και φτιάχνω μια ιστορία

1. φωτογραφία, σκύλος, κλειδί, αυτοκίνητο, λουλούδι
2. μολύβι, ποτήρι, σινεμά, Ακρόπολη, ξύλο
3. ασπιρίνη, ελέφαντας, παπούτσια, δέντρο, γιατρός
4. μαμά, αεροπλάνο, τένις, ποντίκι, δωμάτιο
5. υπολογιστής, παράθυρο, δρόμος, ποδήλατο, μαχαίρι

2. Δουλεύω μαζί με τον διπλανό μου / τη διπλανή μου και φτιάχνω μια ιστορία με τους ακόλουθους τίτλους:

1. Ταξίδι στο διάστημα
2. Το κυνήγι του θησαυρού
3. Χαμένος στη ζούγκλα
4. Διακοπές στον Βόρειο Πόλο
5. Ένα απόγευμα στο σπίτι του φίλου μου

3. Διηγούμαι στους συμμαθητές μου μια ταινία που είδα στο σινεμά και μου άρεσε πολύ

4. Βρίσκω το σωστό πρόσωπο

Έγραψε την Ιλιάδα και την Οδύσσεια

Έγραψε τον Εθνικό Ύμνο

Πήρε το βραβείο Νόμπελ

Τραγούδησε όπερα

Έζησε τον 5^ο π.Χ. αιώνα στην Αθήνα

Πολέμησε στην επανάσταση του 1821

Έδωσε το όνομά της στην Αθήνα

Έπαιξε σε πολλές κωμωδίες

Ήταν ο τελευταίος αυτοκράτορας του Βυζαντίου

Πήρε το χρυσό μετάλλιο στα 100 μ. με εμπόδια

Ήταν ο αρχηγός της ελληνικής ομάδας μπάσκετ το 1987

Παναγιώτης Γιαννάκης

Κωνσταντίνος Παλαιολόγος

Περικλής

Βούλα Πατουλίδου

Μαρία Κάλλας

Διονύσιος Σολωμός

Θεόδωρος Κολοκοτρώνης

Αθηνά

Όμηρος

Θανάσης Βέγγος

Οδυσσέας Ελύτης

Θα πάμε στην πλατεία. Έρχεσαι;

Στόχοι

Ο μαθητής πρέπει να μάθει:

- να χρησιμοποιεί φράσεις που σχετίζονται με την τηλεφωνική επικοινωνία
- να δίνει και να δέχεται ευχές
- να μιλάει για τα μελλοντικά του σχέδια
- να σχηματίζει και να χρησιμοποιεί το μέλλοντα

Στο βασικό διάλογο της ενότητας 12 δίδεται έμφαση στα συχνόχρηστα ιδιότυπα ρήματα στο μέλλοντα, ενώ στα επόμενα κείμενα της ενότητας (*Θα κάνετε κάτι για τη γιορτή της;* και *Θα γελάσουμε πάλι*) παρουσιάζονται τα ομαλά ρήματα. Η διάταξη αυτή ακολουθεί τη διάταξη των ρημάτων στον αόριστο και βασίζεται στην ίδια λογική.

2-3. Στόχος είναι η εξοικείωση του μαθητή με τις βασικές εκφράσεις εισαγωγής στην τηλεφωνική επικοινωνία.

4. Ο μαθητής καλείται να ομαδοποιήσει και να καταγράψει στον πίνακα τις βασικές εκφράσεις της τηλεφωνικής επικοινωνίας.

• Τι θα κάνεις;

Στα σκίτσα της υποενότητας εντάσσεται ο στιγμιαίος μέλλοντας στο πλαίσιο των βασικών χρόνων της οριστικής (μαζί με τον ενεστώτα και τον αόριστο) ως προς την παράμετρο του χρόνου (παρόν / παρελθόν / μέλλον). Για το λόγο αυτό τα ρήματα που παρουσιάζονται συνοδεύονται από βασικά χρονικά επιρρήματα της κάθε κατηγορίας (*τώρα, χτες, μετά*). Σκοπός μας εδώ είναι να κατανοήσει ο μαθητής ότι, όπως ο ενεστώτας και ο αόριστος είναι οι βασικοί τρόποι για να μιλάμε για το παρόν και το παρελθόν, έτσι και ο μέλλοντας είναι ο βασικός τρόπος να μιλάμε για το μέλλον. Στον πίνακα που ακολουθεί ομαδοποιούνται οι βασικές χρονικές εκφράσεις που συνοδεύουν το μέλλοντα.

Στον πίνακα ομαδοποιούνται τα βασικά ιδιότυπα ρήματα (από άποψη σχηματισμού και / ή καταληκτικής μορφολογίας) στο μέλλοντα.

5. Στόχος της άσκησης είναι να καταγράψει ο μαθητής όλους τους τύπους του μέλλοντα και να τους συνδέσει με τους αντίστοιχους τύπους του ενεστώτα. Στην εκφώνηση της άσκησης δίνουμε το *θα* ως στοιχείο αναγνώρισης των τύπων που πρέπει να καταγράψει ο μαθητής ώστε να συνειδητοποιήσει ότι ο μέλλοντας, αντίθετα με τον ενεστώτα και τον αόριστο, σχηματίζεται περιφραστικά. Άρα για την αναγνώριση και τη χρήση του μέλλοντα απαιτείται και η αναγνώριση και η χρήση του *θα*.

6. Σκοπός είναι να σχηματίσει ο μαθητής μόνος του το κλιτικό παράδειγμα του μέλλοντα με βάση το κείμενο που του δίνεται. Πρέπει να δοθεί έμφαση στο ότι η ομαλή κατάληξη του ενεργητικού μέλλοντα ταυτίζεται με αυτήν του ενεστώτα ενεργητικής φωνής (για το λόγο αυτό επιλέχθηκε ο τύπος *θα κάνω*, που δε διαφοροποιείται μορφολογικά από τον ενεστώτα).

7. Συνοψίζονται τα βασικά ιδιότυπα ρήματα από άποψη σχηματισμού του θέματος και καταληκτικής μορφολογίας.

8. Απλή άσκηση εφαρμογής των τύπων του μέλλοντα που έχουν διδαχθεί μέχρι τώρα.

• Θα κάνετε κάτι για τη γιορτή της;

Στο κείμενο αυτό παρουσιάζονται τα βασικά ρήματα της α' συζυγίας στο μέλλοντα.

• Χρόνια πολλά!

9. Ο μαθητής καλείται να φτιάξει μια ευχετήρια κάρτα σαν αυτή που παρουσιάζεται πιο πάνω (*χρόνια πολλά!*). Επιλέξαμε να παρουσιάσουμε μόνο τις ευχετήριες κάρτες που αφορούν οικεία πρόσωπα, γιατί οι ευχετήριες κάρτες που είναι περισσότερο τυπικού χαρακτήρα είναι μάλλον απίθανο να χρειαστεί να γραφούν από παιδιά αυτής της ηλικίας. Καλό θα ήταν ο δάσκαλος, με αφορμή τις ευχές αυτές που αφορούν μόνο την περίπτωση μιας γιορτής, να επεκταθεί και σε άλλου τύπου ευχές που λέγονται ή γράφονται.

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται βασικά ρήματα της πρώτης συζυγίας στο μέλλοντα, σε συνάρτηση με τον αντίστοιχο τύπο του αορίστου ενεργητικής φωνής. Σκοπός είναι να κατανοήσει ο μαθητής ότι βασικό στοιχείο για το σχηματισμό του μέλλοντα είναι η γνώση του αοριστικού θέματος. Ότι δηλαδή, αν εξαιρέσουμε τις ιδιαιτερότητες του τόνου στον αόριστο, το αοριστικό θέμα ισχύει αυτούσιο για το μέλλοντα. Με άλλα λόγια ότι ο μέλλοντας τελικά σχηματίζεται α) από το στοιχείο *θα* β) από το θέμα του αορίστου και γ) από την κατάληξη του ενεστώτα.

10. Απλή άσκηση εφαρμογής στο μέλλοντα.

• Θα γελάσουμε πάλι...

Στο διάλογο αυτό παρουσιάζονται βασικά ρήματα της β' συζυγίας.

Στον πίνακα συνδέεται πάλι ο σχηματισμός του μέλλοντα με το αοριστικό θέμα, και σε αυτό πρέπει να δοθεί έμφαση από το δάσκαλο.

11. Απλή άσκηση εφαρμογής.

12. Άσκηση παραγωγής λόγου. Ο μαθητής καλείται να μιλήσει για τα σχέδιά του χρησιμοποιώντας ρήματα στο μέλλοντα.

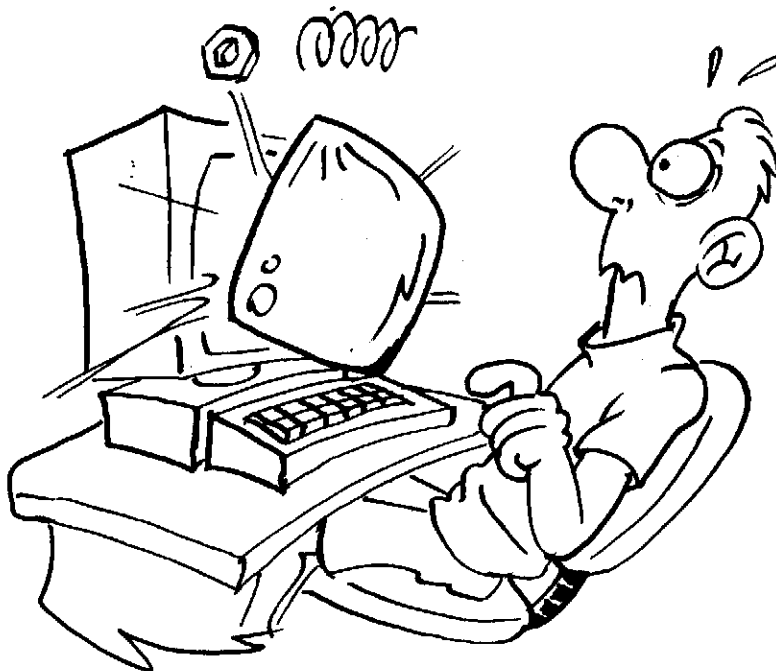
13. Κατευθυνόμενη παραγωγή λόγου και άσκηση λεξιλογίου.

14. Ελεύθερη άσκηση παραγωγής λόγου.

ΕΝΟΤΗΤΑ 12

1. Απαντάω στις ερωτήσεις

1. Βλέπεις νερά στο πάτωμα. Τι θα κάνεις;
2. Κάποιος σου κάνει δώρο. Τι θα πεις;
3. Κάποιος σε καλεί στα γενέθλιά του. Τι θα κάνεις;
4. Χάλασε ο υπολογιστής σου. Τι θα κάνεις;
5. Ο φίλος σου αλλάζει πόλη. Τι θα κάνεις;
6. Η φίλη σου ξέχασε το πορτοφόλι της. Τι θα κάνεις;
7. Είσαι στο λεωφορείο / τρένο και δεν έχεις εισιτήριο. Τι θα κάνεις;
8. Είσαι στην κουζίνα και βλέπεις ένα ποντίκι. Τι θα κάνεις;

2. Γράφω σ' ένα χαρτί για τον εαυτό μου χωρίς να βάλω το όνομά μου. Μετά ο δάσκαλος μαζεύει τα χαρτιά και διαβάζει δυνατά. Μαντεύουμε ποιος είναι ποιος.

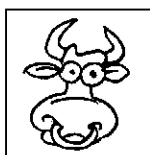
- Πού θα πας το καλοκαίρι; Τι σπορ θα κάνεις;
- Τι θα σπουδάσεις;
- Τι γλώσσες θα μάθεις;
- Τι δουλειά θα κάνεις όταν μεγαλώσεις;
- Σε ποιες χώρες θα ταξιδέψεις;

3. Διαλέγω το ζώδιό μου και αλλάζω τον ενεστώτα σε μέλλοντα

ΤΟ ΩΡΟΣΚΟΠΙΟ ΣΑΣ ΓΙΑ ΑΥΡΙΟ

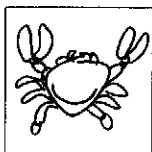
ΚΡΙΟΣ (21 Μαρτίου - 21 Απριλίου): Γνωρίζετε ... **θα γνωρίσετε** ... ένα σημαντικό πρόσωπο που σας βοηθάει ..... πολύ στα μαθήματα. Μαθαίνετε ..... πρώτοι ένα τρομερό μυστικό, αλλά το λέτε ..... αμέσως σε όλους.

ΤΑΥΡΟΣ (22 Απριλίου - 21 Μαΐου): Βάζετε ..... τα γέλια και βγαίνετε ..... από την τάξη. Φεύγετε ..... για την πλατεία και συναντάτε ..... παλιούς συμμαθητές σας.

ΔΙΔΥΜΟΙ (22 Μαΐου - 21 Ιουνίου): Μαλώνετε ..... με κάποιο πρόσωπο από την οικογένειά σας. Παθαίνετε ..... κάποιο μικρό ατύχημα. Αγοράζετε ..... καινούριο ποδήλατο.

ΚΑΡΚΙΝΟΣ (22 Ιουνίου - 22 Ιουλίου): Αλλάζετε ..... σχολείο και μαθαίνετε ..... μια καινούρια γλώσσα. Πάτε ..... εκδρομή με την τάξη σας.

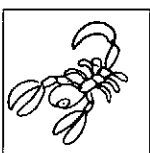
ΛΕΩΝ (23 Ιουλίου - 23 Αυγούστου): Χάνετε ..... το πορτοφόλι σας, το ψάχνετε ..... αλλά δεν το βρίσκετε ..... Το βρίσκει κάποιος που αλλάζει ..... τη ζωή σας.

ΠΑΡΘΕΝΟΣ (24 Αυγούστου - 23 Σεπτεμβρίου): Περνάτε ..... ένα πολύ δύσκολο διαγώνισμα. Σας δίνει ..... συγχαρητήρια ο δάσκαλος και λεφτά οι γονείς σας. Είστε ..... πολύ χαρούμενοι.

ΖΥΓΟΣ (24 Σεπτεμβρίου - 23 Οκτωβρίου): Σας κάνουν ..... πρόεδρο της τάξης και τα πηγαίνετε ..... καλά στα μαθηματικά. Η μαμά σας σας μαγειρεύει ..... το αγαπημένο σας φαγητό.

ΣΚΟΡΠΙΟΣ (24 Οκτωβρίου - 22 Νοεμβρίου): Ο διπλανός σας αλλάζει ..... σχολείο και ξαφνικά μένετε ..... μόνος στο θρανίο. Αυτό σας βγαίνει ..... σε καλό, γιατί έρχεται ..... δίπλα σας κάποιος που είναι καλός στα μαθηματικά.

ΤΟΞΟΤΗΣ (23 Νοεμβρίου - 21 Δεκεμβρίου): Δανείζετε ..... τα πατίγια σας, αλλά δεν τα παίρνετε ..... πίσω. Τρώτε ..... πολλά γλυκά και πάτε ..... στον οδοντίατρο.

ΑΙΓΟΚΕΡΩΣ (22 Δεκεμβρίου - 20 Ιανουαρίου): Αρχίζετε ..... γυμναστική και διαβάζετε ..... πολύ. Χαλάει ..... ο υπολογιστής σας και φωνάζετε ..... κάποιον φίλο για να τον φτιάξει.

ΥΔΡΟΧΟΟΣ (21 Ιανουαρίου - 18 Φεβρουαρίου): Κόβετε ..... και βάζετε ..... τα μαλλιά σας, φοράτε ..... γυαλιά και αλλάζετε ..... ρούχα. Κανείς δεν σας γνωρίζει πια.

ΙΧΘΥΕΣ (19 Φεβρουαρίου - 20 Μαρτίου): Σας χαρίζουν ..... ένα χρυσόψαρο, αλλά το τρώει ..... η γάτα σας. Πηγαίνετε ..... σε ένα πάρτι και περνάτε ..... υπέροχα.

Μετά γράφω το ζώδιο του διπλανού μου / της διπλανής μου για την επόμενη βδομάδα, τον επόμενο μήνα, όλο το χρόνο κτλ.

Λέω να πάω στο κολυμβητήριο

Στόχοι

Ο μαθητής πρέπει να μάθει:

- να προτείνει (*θέλεις να πάμε σινεμά;*), να δέχεται (*ναι, γιατί όχι;*) και να αρνείται μια πρόταση (*μπα, δεν νομίζω*), καθώς και να δικαιολογείται (*είμαι κουρασμένος, έχω δουλειά*)
- να χρησιμοποιεί την υποτακτική που φανερώνει στιγμιαίο ποιόν ενεργείας με φράσεις όπως τα *έχω [να] (έχω να διαβάσω), θέλω, μπορώ, προτιμώ*
- τη λειτουργία των αοριστικών στοιχείων *κανείς/καμία/κανένα, ποτέ, τίποτα...*
- το βασικό λεξιλόγιο σχετικά με τον αθλητισμό

Το αρχικό κείμενο της ενότητας έχει στόχο την παρουσίαση τύπων της υποτακτικής (*έχεις να κάνεις κάτι τώρα;; θέλεις να έρθεις μαζί μου;...*) τους οποίους ο μαθητής καλείται να συγκεντρώσει στην άσκηση 2. Αφού απομονώσει ο μαθητής τους ρηματικούς τύπους στους οποίους προηγείται το *να*, θα πρέπει να θυμηθεί και να γράψει τα ίδια ρήματα στο μέλλοντα. Στόχος της άσκησης είναι να οδηγήσει τους μαθητές να συνειδητοποιήσουν τη μορφολογική ταύτιση μεταξύ υποτακτικής και μέλλοντα (*να διαβάσω / θα διαβάσω*).

Έμφαση θα πρέπει να δοθεί στην άρνηση *μην* της υποτακτικής σε αντιδιαστολή με την άρνηση *δεν* του μέλλοντα. Επίσης στο ότι η διάταξη *δεν + θα + ρήμα* και *να + μην + ρήμα* είναι σταθερή.

3. Ο μαθητής θα πρέπει να συγκεντρώσει όλα τα ρήματα που προηγούνται του *να*. Στόχος της άσκησης είναι να συνειδητοποιήσει ο μαθητής ότι μία από τις χρήσεις της υποτακτικής είναι να λειτουργεί ως συμπλήρωμα κάποιων ρημάτων.

4. Ο μαθητής χρησιμοποιεί τα ρήματα της άσκησης 3 με στόχο την ελεύθερη παραγωγή λόγου.

5. Ο μαθητής κοιτάζει το πρόγραμμα που του δίνεται και σχηματίζει προτάσεις χρησιμοποιώντας το *έχω + να*. Ξέροντας τον τρόπο που σχηματίζεται ο μέλλοντας και έχοντας συνδέσει τα *να / θα* από πλευράς μορφολογίας, δε θα αντιμετωπίσει δυσκολία να σχηματίσει τους τύπους της υποτακτικής ρημάτων και από τις δύο συζυγίες.

6. Απλή άσκηση εφαρμογής.

• Προτιμώ να δούμε μπάσκετ

Στόχος του κειμένου που ακολουθεί είναι η παρουσίαση προσωπικού και απρόσωπου

ρήματος με υποτακτική και η διάκριση μεταξύ τους, πράγμα που συστηματοποιείται στον πίνακα της γραμματικής που ακολουθεί. Πρέπει να τονιστεί ότι στο προσωπικό *θέλω* όλοι οι συνδυασμοί μεταξύ αριστερής και δεξιάς στήλης είναι δυνατοί.

7-8. Ο μαθητής θα πρέπει να αντιστοιχίσει την αριστερή με τη δεξιά στήλη και να σχηματίσει προτάσεις χρησιμοποιώντας υποτακτική.

9. Στόχος της άσκησης είναι η διαφοροποίηση μεταξύ μέλλοντα και υποτακτικής.

• Θέλεις να πάμε στο κολυμβητήριο;

10. Εξάσκηση στην επικοινωνιακή κατάσταση *προτείνω/δέχομαι, αρνούμαι μια πρόταση*.

• Έχετε καμιά ρακέτα και για μένα;

Στο διάλογο που ακολουθεί στόχος είναι η παρουσίαση των αοριστικών στοιχείων *κανένας/ καμιά/ κανένα...* και ο εμπλουτισμός του λεξιλογίου του μαθητή σχετικά με τον αθλητισμό. Τα αοριστικά στοιχεία παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον, καθώς χρησιμοποιούνται άλλοτε σε αρνητικά (*δεν πήρε κανένας*) και άλλοτε σε μη αρνητικά περιβάλλοντα (*πήρε κανένας; = πήρε κάποιος;*) με διαφορετική σημασία.

11. Εμπλουτισμός λεξιλογίου σχετικού με τον αθλητισμό, εξάσκηση στη χρήση των *δεν έχω κανένα.../ τίποτα*.

12. Ο μαθητής ασκείται στη χρήση των αοριστικών στοιχείων βρίσκοντας την ερώτηση για την απάντηση που του δίνεται.

13. Άσκηση ελέγχου των γραμματικών στόχων της ενότητας.

ΕΝΟΤΗΤΑ 13

1. Τι μπορώ να κάνω με ένα από τα παρακάτω αντικείμενα: μαχαίρι, ψαλίδι, μανταλάκι, σπρέι, χαρτί, μπάλα. Μιλάω όπως στο παράδειγμα:

Με το μαχαίρι μπορώ 1. να κόψω ψωμί 2. να καθαρίσω φρούτα 3. να κόψω χαρτιά 4. να βάλω βούτυρο στο ψωμί 5. να βγάλω τα κεριά από το τραπέζι 6. να ανοίξω τρύπες

**2. Παίζω ρόλους χρησιμοποιώντας τα ρήματα *θέλω, μπορώ, προτιμώ και πρέπει*.
Μιλάω με τον διπλανό μου / τη διπλανή μου όπως στο παράδειγμα:**

1. γιαγιά - εγγονός (διαβάζω τα μαθήματα / παίζω μπάλα)

*Εγγονός: Γιαγιά, **θέλω** να βγω **εξω** να **παίζω** μπάλα.*

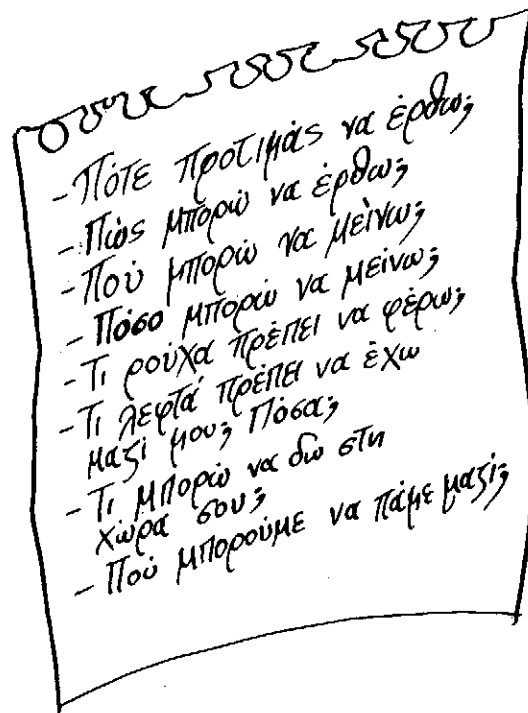
*Γιαγιά: **Πρώτα πρέπει** να **διαβάσεις** τα **μαθήματά** σου.*

*Εγγονός: **Δεν μπορώ** να **διαβάσω** **τόρα**. **Προτιμώ** **πρώτα** να **παίζω** και **μετά** να **διαβάσω**.*

2. μπαμπάς - κόρη (γυρνάω αργά / γυρνάω νωρίς)
3. οδοντίατρος - Χριστίνα (τρώω γλυκά / δεν τρώω γλυκά)
4. μαμά - Δημήτρης (πάω στην πλατεία / βοηθάω την αδερφή μου στα μαθήματα)
5. μπαμπάς - γιος (μιλάω πολλές ώρες στο τηλέφωνο / μιλάω λίγο)
6. δάσκαλος - μαθητής (πάω εκδρομή / κάνω μάθημα)

3. Ένας φίλος σου από την Ελλάδα θέλει να έρθει στη χώρα σου και σου ζητάει πληροφορίες. Να το γράμμα του:

Γράφω ένα γράμμα και απαντώ στις ερωτήσεις του

.....

.....

.....

.....

.....

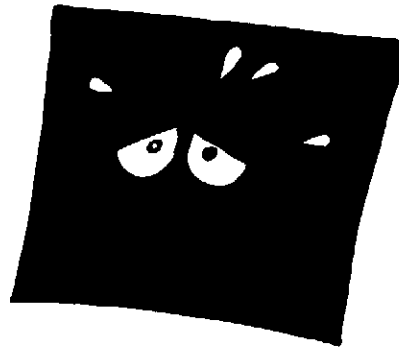
.....

.....

.....

4. Τι πρέπει να κάνω όταν...

1. ...οι γείτονες κάνουν θόρυβο
2. ...σταματήσει το ασανσέρ
3. ...χάσω τα κλειδιά μου
4. ...βρω ένα άρρωστο ζώο
5. ...ξαφνικά σβήσουν τα φώτα
6. ...βρω ένα πορτοφόλι στον δρόμο
7. ...το δωμάτιό μου είναι βρόμικο

5. Τι πρέπει να μην κάνω όταν...

1. ...γίνεται σεισμός
2. ...κολυμπάω σε μια περιοχή για πρώτη φορά
3. ...δω έναν άγριο σκύλο
4. ...είμαι ιδρωμένος
5. ...γράφω διαγώνισμα
6. ...η μαμά μου είναι πολύ κουρασμένη
7. ...χτυπάει κάποιος άγνωστος την πόρτα

Άνοιξε γρήγορα την τηλεόραση!

Στόχοι

Ο μαθητής πρέπει να μάθει:

- να δίνει εντολές χρησιμοποιώντας προστακτική (*άνοιξε το παράθυρο!*)
- να ζητάει κάτι από κάποιον χρησιμοποιώντας τη δομή *μπορείς να + ρήμα*
- να εκφράζει απαγόρευση χρησιμοποιώντας την αρνητική μορφή της προστακτικής (*μην κλείσεις την πόρτα!*)
- τους τύπους της προστακτικής στον ενικό και πληθυντικό των ρημάτων με ιδιότυπο σχηματισμό (*βρες/βρείτε, φύγε/φύγετε...*)
- να σχηματίζει την προστακτική των ρημάτων α' συζυγίας (*κλείσε/κλείστε*) και β' συζυγίας (*κολύμπησε/κολυμπήστε*)
- να χρησιμοποιεί τους αδύνατους τύπους των προσωπικών αντωνυμιών στην προστακτική
- να σχηματίζει την κλητική κάποιων (κύριων και μη) ονομάτων

Στον αρχικό διάλογο χρησιμοποιούνται τύποι προστακτικής ρημάτων α' συζυγίας και ρημάτων με ιδιότυπο σχηματισμό.

2. Οι μαθητές απομονώνουν τις λέξεις που δείχνουν εντολές και τις καταγράφουν.

3. Ζητείται από τους μαθητές να επαναδιατυπώσουν τις εντολές πιο ευγενικά. Ο δάσκαλος μπορεί να προσθέσει και άλλους εναλλακτικούς τύπους με τους οποίους επιτυγχάνεται το ίδιο αποτέλεσμα (*θα ήθελες να...; / θα μπορούσες να...;*).

4. Οι μαθητές καταγράφουν τους τύπους της προστακτικής (ενικούς και πληθυντικούς) των ρημάτων με ιδιότυπο σχηματισμό που έχουν συναντήσει ως τώρα. Σε αυτό υποβοηθούνται από το θέμα του ρήματος.

5. Δίνεται ο ελεύθερα εναλλασσόμενος τύπος *δέστε* μαζί με τον τύπο *δείτε* και οι μαθητές καλούνται να σχηματίσουν τους αντίστοιχους τύπους προστακτικής των ρημάτων *βρίσκω, λέω, πίνω*.

Αναλύεται ο σχηματισμός της προστακτικής. Ο δάσκαλος τονίζει ότι, στα ρήματα ομαλού σχηματισμού, ο τόνος στο β' πληθυντικό πρόσωπο κατεβαίνει στην παραλήγουσα όταν το β' ενικό είναι προπαροξύτονο (*άνοιξε/ανοίξτε*) και μένει στην ίδια θέση όταν το β' ενικό είναι παροξύτονο (*κλείσε/κλείστε*).

6. Άσκηση απλής εφαρμογής.

Οι μαθητές διαβάζουν τις διαφημίσεις και απομονώνουν τους τύπους της προστακτικής των ρημάτων της β' συζυγίας, που σχηματίζονται όπως και για τα ρήματα της α' συζυγίας.

Συγκεντρωτικός πίνακας του κλιτικού παραδείγματος της προστακτικής (ρήματα β' συζυγίας).

7. Οι μαθητές γράφουν τους τύπους του ενεστώτα, του αορίστου και το β' ενικό πρόσωπο της προστακτικής δίπλα στα αντίστοιχα ρήματα. Ο δάσκαλος επισημαίνει πάλι ότι ο τόνος κατεβαίνει μόνο στο β' πληθυντικό.

8. Άσκηση απλής εφαρμογής.

• Βοήθεια!

Δίνονται τύποι της προστακτικής που ακολουθούνται από αδύνατους τύπους προσωπικών αντωνυμιών σε ενικό και πληθυντικό. Αναφέρεται αντιπαραβολικά αντίστοιχος τύπος της οριστικής όπου ο αδύνατος τύπος της προσωπικής αντωνυμίας υποχρεωτικά προηγείται του ρήματος και δεν έπεται όπως συμβαίνει στην προστακτική.

9. Οι μαθητές λένε και γράφουν και τα δύο είδη εντολών. Ασκούνται στη μορφολογία και στις διαφορές που παρουσιάζονται κατά τη χρήση τους.

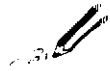
10. Οι μαθητές σχηματίζουν τους τύπους της προστακτικής χρησιμοποιώντας τα ρήματα που τους δίνονται και έτσι σχηματίζουν τον κατάλογο εντολών που δίνουν οι γονείς στο Γιάννη.

11. Άσκηση εφαρμογής.

• Μην έρθεις τώρα γιατί διαβάζω

Στο διάλογο που ακολουθεί περιέχονται αρνητικοί τύποι της προστακτικής. Τονίζεται ότι οι αρνητικοί τύποι σχηματίζονται υποχρεωτικά με το *μην* + *ρήμα* (υποτακτική): η δομή *μην ξεχάσεις* προέρχεται από τη δομή (*να*) *μην ξεχάσεις* και είναι η αρνητική μορφή της υποτακτικής. Ας σημειωθεί ότι η προστακτική στα νέα ελληνικά δεν έχει διακριτό μορφολογικά τύπο στην άρνηση (* *μην ξέχασε* / * *μην έλα*).

12. Οι μαθητές σχηματίζουν εντολές σε καταφατική και αρνητική μορφή.

• Δημήτρηνη!...

Δίνονται τύποι κλητικής κυρίων ονομάτων (αρσενικών, θηλυκών, ουδετέρων). Η κλητική διδάσκεται στη συγκεκριμένη ενότητα γιατί η χρήση της συνδέεται με εντολές. Ως προς το σχηματισμό όλοι οι τύποι της κλητικής είναι οι ίδιοι με τους αντίστοιχους της αιτιατικής, εκτός από τα προπαροξύτονα αρσενικά σε *-ος* (*Αλέξανδρε, κύριε*). Μερικά παροξύτονα έχουν δύο εναλλακτικούς τύπους στην κλητική (*Παύλο, Παύλε*). Ωστόσο υπάρχει η τάση να χρησιμοποιείται περισσότερο ο τύπος σε *-ο*.

13. Οι μαθητές συμπληρώνουν τους τύπους της κλητικής στο διάλογο.

Σχηματοποίηση των καταλήξεων στην κλητική.

14. Άσκηση εμπέδωσης (χρήση προστακτικής και κλητικής).

15. Οι μαθητές επινοούν δικές τους εντολές και τις καταγράφουν. Προσέχουν ώστε οι επιλογές τους να είναι κάθε φορά συμβατές με την περίσταση.

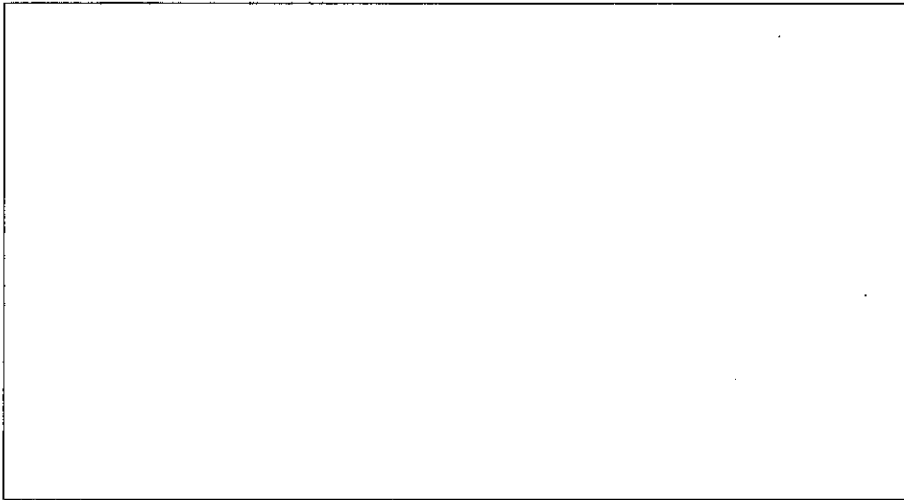
Δραστηριότητες που οργανώνονται / κατευθύνονται από το δάσκαλο

- Ο δάσκαλος εκφωνεί εντολές α) με προστακτική β) με υποτακτική, π.χ.: α) “Κλείσε την πόρτα!” β) “Μπορείς / Θέλεις να κλείσεις την πόρτα;” Στην πρώτη περίπτωση ο μαθητής δεν πρέπει να αντιδράσει, ενώ στη δεύτερη πρέπει να αντιδράσει και να κάνει αυτό που του λέει ο δάσκαλος. Όποιος μαθητής κάνει λάθος χάνει μια “ζωή”. Όταν χάσει τρεις “ζωές” βγαίνει από το παιχνίδι. Καλό είναι ο δάσκαλος να χρησιμοποιήσει κλητική με το όνομα του μαθητή, ώστε οι μαθητές να εξοικειώνονται με την κλητική.
- Ο δάσκαλος λέει ποιος δίνει σε ποιον μια εντολή. Στη συνέχεια, τα παιδιά με τη σειρά πρέπει να πουν μια εντολή που είναι πιθανό να έχει εκφωνηθεί από τα πρόσωπα αυτά. Όποιος δεν απαντάει ή λέει μια εντολή που δεν αντιστοιχεί στα πρόσωπα αυτά, βγαίνει από το παιχνίδι.
Παράδειγμα: Δάσκαλος: “Το παιδί λέει στη μαμά”
Μαθητής: “Κλείσε το θερμοσίφωνα”, “Φέρε μου ένα ποτήρι νερό” (σωστά), “Διάβασε τα μαθήματά σου” (λάθος)

ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

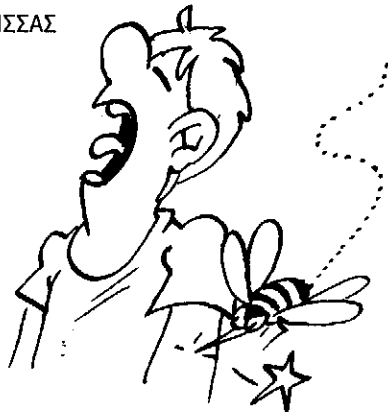
ΕΝΟΤΗΤΑ 14

1. Φτιάχνω μια διαφήμιση για κάτι που μου αρέσει (φαγητό, ρούχο, παιχνίδι, δίσκος, σιντί, μέρος για διακοπές) Αν θέλω, μπορώ να ζωγραφίσω στο πλαίσιο ή να φτιάξω ένα κολάζ.

2. Δουλεύω σε ομάδες και γράφω οδηγίες για το τι πρέπει να κάνει κάποιος σε περίπτωση ατυχήματος (πρώτες βοήθειες): αν τον δαγκώσει σκύλος, αν τον τρυπήσει αγκάθι, αν πατήσει έναν αχινό, αν τον δαγκώσει φίδι. Τις εικονογραφώ και τις μοιράζω στους συμμαθητές μου. Χρησιμοποιώ σαν υπόδειγμα το παρακάτω κείμενο

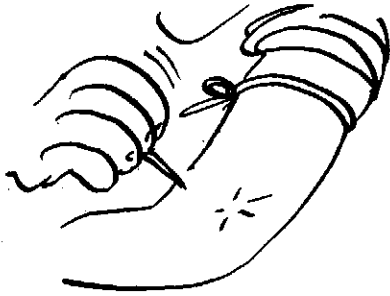
ΤΣΙΜΠΗΜΑ ΜΕΛΙΣΣΑΣ

Αν σας τσιμπήσει μέλισσα, μείνετε εκεί που είστε, διαφορετικά υπάρχει κίνδυνος να σας τσιμπήσουν και άλλες μέλισσες.

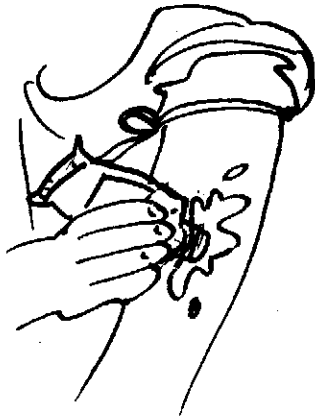
Δέστε ένα κορδόνι είκοσι περίπου εκατοστά από το σημείο που σας τσίμπησε η μέλισσα. Σφίξτε το, αλλά όχι πολύ δυνατά.

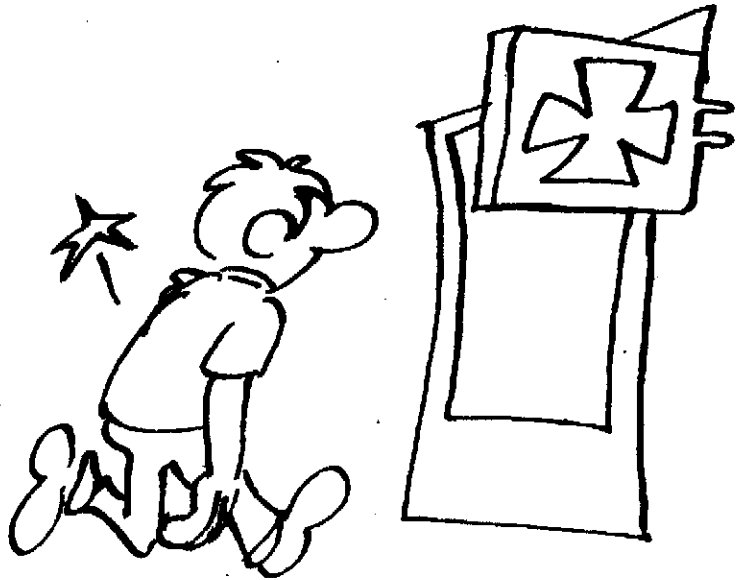
Πιάστε το κεντρί με τα νύχια ή με ένα τοιμπιδάκι και τραβήξτε το έξω.

Πλύντε το τραύμα με νερό και σαπούνι.

Αλείψτε το τραύμα με μια αλοιφή για τα τσιμπήματα.

Αν σας ενοχλεί το τραύμα ακόμα, πηγαίνετε σε ένα φαρμακείο ή σε κάποιον γιατρό.

Ωραίο πάρτι, ε;

Στόχοι

Ο μαθητής πρέπει να μάθει:

- να διακρίνει με βάση τον επιτονισμό τις καταφατικές / αρνητικές από τις απλές ερωτηματικές προτάσεις ολικής άγνοιας
- να εκφράζει συμφωνία ή διαφωνία με εμφατική χρήση του υποκειμένου
- ότι η σειρά των όρων στα νέα ελληνικά είναι σχετικά ελεύθερη
- να αναλύει την πρόταση σε άμεσα συστατικά

Στον αρχικό διάλογο της ενότητας δίνεται έμφαση σε ερωτηματικές προτάσεις που ταυτίζονται ως προς τη μορφή τους με τις αντίστοιχες καταφατικές/αρνητικές, οπότε το στοιχείο διάκρισης μεταξύ τους είναι ο επιτονισμός (βλ. *Δεν είναι για χορό; Δεν είναι για χορό*). Στα νέα ελληνικά αυτό ισχύει για το σύνολο των ερωτήσεων ολικής άγνοιας και όχι για τις ερωτήσεις μερικής άγνοιας, που έχουν διαφορετική δομή.

2. Ο μαθητής ασκείται στο επιτονικό σχήμα της ερώτησης, σε αντιδιαστολή με το αντίστοιχο σχήμα των καταφατικών / αρνητικών προτάσεων.

3. Δίνεται στο μαθητή ο ένας τύπος πρότασης, είτε ο ερωτηματικός είτε ο καταφατικός / αρνητικός, και αυτός καλείται να τον αποδώσει με τον κατάλληλο επιτονισμό.

4. Ο μαθητής, ακούγοντας το δάσκαλο να διαβάζει, καλείται να ξεχωρίσει την καταφατική / αρνητική από την ερωτηματική δομή. Στην άσκηση αυτή, ο δάσκαλος επιλέγει μόνος του με ποιον επιτονισμό θα διαβάσει την κάθε πρόταση.

5. Άσκηση παραγωγής λόγου.

• Χορεύουμε;

Στο κείμενο τονίζεται η εμφατική χρήση του υποκειμένου σε περιβάλλοντα διαφωνίας μεταξύ των ομιλητών. Όπως είναι γνωστό, στα νέα ελληνικά το υποκείμενο είναι προαιρετικό αφού η μορφολογία του ρήματος αρκεί για να δηλώσει το πρόσωπο. Μία από τις περιπτώσεις που το υποκείμενο δηλώνεται με αντωνυμικά στοιχεία είναι αυτή της έκφρασης διαφωνίας, όπου ο ομιλητής-υποκείμενο αντιπαράκειται στο συνομιλητή του και η αντωνυμία σε αυτή την περίπτωση χρησιμοποιείται εμφατικά και με ειδικό επιτονισμό (αυτό τον επιτονισμό δηλώνει ο συμβολισμός με κεφαλαία γράμματα που υιοθετούμε στην επόμενη υποενότητα και εξής).

6. Εισαγωγή στην επικοινωνιακή πρακτική της διαφωνίας.

• Συμφωνείς ή διαφωνείς;

Παρουσιάζονται οι βασικές δομές συμφωνίας-διαφωνίας τόσο σε καταφατικές όσο και σε αρνητικές προτάσεις.

7-8. Εφαρμογή του σχήματος συμφωνίας - διαφωνίας σε καταφατικές και αρνητικές προτάσεις αντίστοιχα.

10. Άσκηση εισαγωγής στη σειρά των όρων στα νέα ελληνικά (ρήμα-υποκείμενο-αντικείμενο). Στόχος είναι να κατανοήσει ο μαθητής ότι η σειρά των όρων στα νέα ελληνικά, σε προτάσεις σαν αυτές που του δίνονται, είναι ελεύθερη, εφόσον η κατηγορία της πτώσης δείχνει κάθε φορά ποιο είναι το υποκείμενο και ποιο το αντικείμενο.

Ο μαθητής καλείται να συσχετίσει καθένα από τα δύο σκίτσα με εκείνες από τις προτάσεις 1-8 που το αντιπροσωπεύουν.

11. Άσκηση συσχετισμού αντίστοιχη της προηγούμενης. Στόχος είναι να κατανοήσει ο μαθητής ότι στην περίπτωση των ουδετέρων, αντίθετα με τα αρσενικά και τα θηλυκά, χρειάζεται η προσφυγή σε κάποιου είδους εξωγλωσσική γνώση (στην περίπτωση μας, η εικονογράφηση της άσκησης), προκειμένου να διαγνωσθεί το υποκείμενο και το αντικείμενο. Στην περίπτωση των προτάσεων που δίνονται, χρειάζεται με άλλα λόγια να γνωρίζουμε μια πραγματικότητα του φυσικού κόσμου, ότι η γάτα μπορεί να κυνηγάει το ποντίκι και όχι το αντίστροφο, για να αποφασίσουμε ποιο είναι το υποκείμενο και ποιο το αντικείμενο (πρβλ. πρόταση 5).

12. Πρώτη άσκηση στη διάκριση ΟΦ, ΡΦ, ΠΦ. Ο μαθητής καλείται απλώς να σχηματίσει μια σειρά αποδεκτών προτάσεων συνδυάζοντας τις λέξεις που του δίνονται.

13. Ο μαθητής πρέπει να καταλάβει ότι τελικά η σειρά των όρων είναι σχετικά ελεύθερη, με τον περιορισμό ότι κάποιες ομάδες λέξεων μετακινούνται υποχρεωτικά μαζί.

14. Απλή άσκηση εφαρμογής.

15. Ο μαθητής πρέπει να κατανοήσει τη συνδυαστικότητα ρήματος και διάφορων συμπληρωμάτων. Στην προκειμένη περίπτωση, ένα ρήμα σαν το *μένω* μπορεί να λάβει περισσότερα από ένα συμπληρώματα και το αντίστροφο. Ένα στοιχείο δηλαδή από τη δεύτερη στήλη μπορεί να λειτουργήσει σαν συμπλήρωμα σε περισσότερα από ένα ρήματα.

Δραστηριότητες που οργανώνονται / κατευθύνονται από το δάσκαλο

- Ο δάσκαλος γράφει στον πίνακα μια επαυξημένη πρόταση (π.χ. ο Γιάννης και η Ελένη πηγαίνουν κάθε μέρα στις οχτώ στο σχολείο με τα πόδια). Οι μαθητές γράφουν όσο πιο πολλές προτάσεις μπορούν μετακινώντας όρους. Κερδίζει όποιος γράψει περισσότερες προτάσεις.

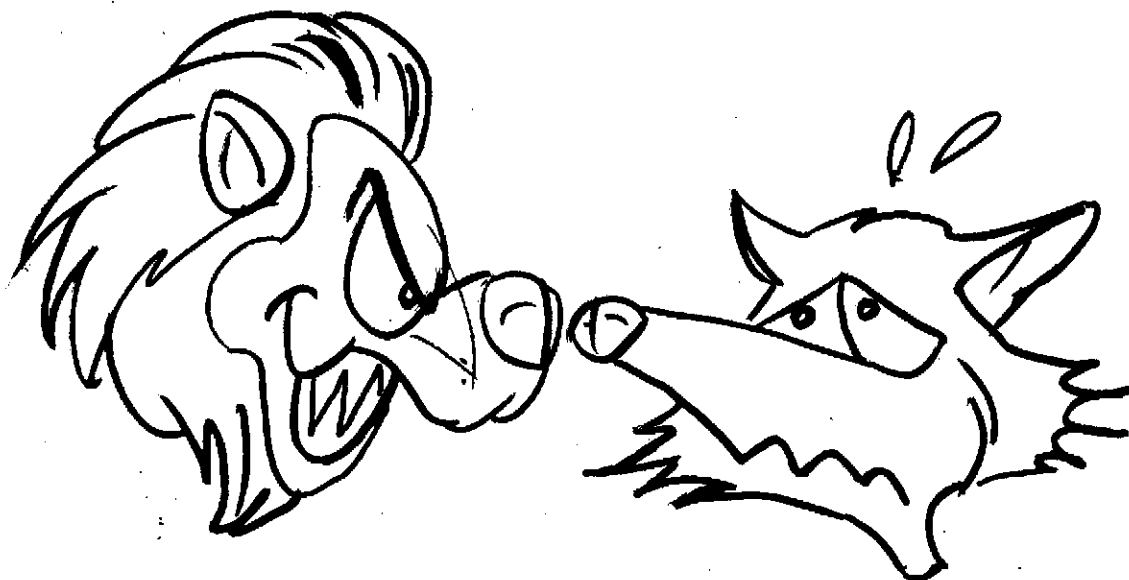
Εναλλακτικά: οι μαθητές αφαιρούν από μια επαυξημένη πρόταση όσο πιο πολλά στοιχεία μπορούν. Αυτός που θα βγάλει τη μικρότερη σωστή πρόταση (π.χ. ο Γιάννης και η Μαρία πηγαίνουν σχολείο) κερδίζει.

- Η τάξη χωρίζεται σε τέσσερις ομάδες. Ο δάσκαλος δίνει λέξεις και πιθανές απαντήσεις πολλαπλής επιλογής και προτείνει στα παιδιά είτε τη σωστή απάντηση είτε μια από τις λανθασμένες. Όποια ομάδα συμφωνήσει με την επιλογή του δασκάλου, παίρνει πέντε (5) βαθμούς. Όποια ομάδα βρει το σωστό παίρνει δέκα (10) βαθμούς. Όποια ομάδα δε συμφωνήσει ούτε βρει το σωστό δεν παίρνει κανέναν βαθμό. Σε όλη τη διάρκεια του παιχνιδιού ο δάσκαλος πρέπει να δώσει έμφαση σε δομές συμφωνίας - διαφωνίας. Τα θέματα που δίνονται στη συνέχεια είναι ενδεικτικά.

1. Στον κινηματογράφο βλέπουμε
  - α. ταινίες β. παιχνίδια γ. όνειρα
2. Το καναρίνι είναι
  - α. πουλί β. φίδι γ. ψάρι
3. Στην ταβέρνα ζητάμε
  - α. συγγώμη β. το λογαριασμό γ. λεφτά
4. Το ξυπνητήρι είναι
  - α. ρολόι β. ώρα της ημέρας γ. το φαγητό που τρώμε το πρωί
5. Ο χάρτης είναι
  - α. μέσα στη φωλιά του β. πάνω στο τραπέζι γ. με έναν φίλο του

ΕΝΟΤΗΤΑ 15

1. Ο δάσκαλος / η δασκάλα μου διαβάζει δυνατά το παρακάτω κείμενο. Εγώ ακούω και βρίσκω τα λάθη στη στίξη

Έναν μύθο θα σας πω...

Το λιοντάρι ! το γαϊδούρι και η αλεπού κάνανε παρέα ; Μια μέρα βγήκαν , για κυνήγι . και έφεραν πίσω πολλά ζώα ,

-Μοίρασέ τα ; είπε το λιοντάρι στο γάιδαρο ! Τότε αυτός χώρισε το κυνήγι σε τρία ίσα κομμάτια

-Ορίστε , τους είπε , Πάρτε .

Τότε το λιοντάρι θύμωσε πολύ ; Χωρίς να πει λέξη . άρπαξε τον γάιδαρο από το λαιμό και είπε στην αλεπού ,

-Μοίρασέ τα εσύ ;

Τότε η αλεπού έβαλε όλα τα κομμάτια μαζί ,

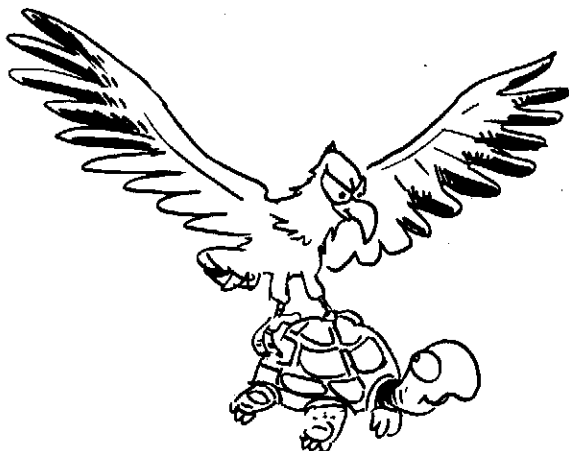
-Αυτό είναι δικό σου ; είπε στο λιοντάρι και ξεκίνησε να φύγει με άδεια χέρια .

-Μπράβο , κυρία αλεπού . Ποιος σε έμαθε να μοιράζεις τόσο καλά , ρώτησε το λιοντάρι .

2. Διαβάζω το κείμενο και σβήνω αυτά που δε χρειάζονται

Η χελώνα παρακάλεσε τον αϊτό να τη μάθει ο αϊτός να πετάει.

-Δε γίνεται, της είπε ο αϊτός, εσύ δεν έχεις φτερά και εσύ είσαι χοντρούλα.

-Εγώ το θέλω πολύ και εγώ θα πετάξω. Μη σε νοιάζει, εσύ δώσε μου μόνο μερικά μαθήματα.

-Ο αϊτός τής έδειξε πώς ο αϊτός απλώνει τα φτερά, πώς ο αϊτός παίρνει φόρα, ο αϊτός τρέχει και φρρρρ! ο αϊτός τώρα απογειώνεται.

-Δοκίμασε τώρα κι εσύ. Εσύ πάρε φόρα κι εσύ τρέξε.

-Εγώ δε θέλω εγώ να αρχίσω απ' την αρχή, είπε η χελώνα, γιατί η χελώνα δεν ήταν καλή στο τρέξιμο. Εγώ θέλω εγώ να αρχίσω από τη μέση. Αυτά τα πρώτα εγώ τα κατάλαβα.

Τότε ο αϊτός πήρε τη χελώνα στα νύχια του και ο αϊτός την ανέβασε τη χελώνα ψηλά.

-Εδώ είναι η μέση, της είπε ο αϊτός και ο αϊτός την άφησε και αυτή έπεσε.

Βιβλιογραφία

- Bialystok, E., 1990: *Communication Strategies*, Blackwell.
- Brumfit C.J. & K. Johnson (eds) 1979: *The Communicative Approach to Language Teaching*, O.U.P.
- Cook, V., 1991: *Second Language Learning and Language Teaching*, Edward Arnold.
- Ellis, R., 1990: *Instructed Second Language Acquisition*, Blackwell.
- Ellis, R., 1994: *The Study of Second Language Acquisition*, O.U.P.
- Johnson, K., 1982: *Communicative Sullabus Design and Methodology*, Pergamon Institute of English.
- Larsen-Freeman, D. & M. Long, 1991: *An Introduction to Second Language Acquisition*, Longman.
- Lightbown, P. & N. Spada, 1993: *How Languages are Learned*, O.U.P.
- McCarthy, M., 1990: *Vocabulary*, O.U.P.
- McDonough, J. & C.Shaw, 1993: *Materials and Methods in ELT*, Blackwell.
- Μήτσος, Ν., 1998: *Στοιχειώδεις Αρχές και Μέθοδοι της Εφαρμοσμένης Γλωσσολογίας*, Gutenberg, Αθήνα.
- Numan, D., 1989: *Designing Tasks for Communicative Classroom*, C.U.P.
- Odlin, T. (ed.), 1994: *Perspectives on Pedagogical Grammar*, C.U.P., Applied Linguistics.
- Richards, J.C. & T.C. Rodgers, 1986: *Approaches and Methods in Language Teaching*, C.U.P.
- Rutherford, W. & M. Sharwood Smith (eds), 1988: *Grammar and Second Language Teaching*, Newbury House.
- Savignon, S., 1997: *Communicative Competence - Theory and Classroom Practice*. McGraw-Hill, N.Y.
- Stern, H.H., 1983: *Fundamental Concepts of Language Teaching*, O.U.P.
- Wilkins, D., 1976: *Notional Syllabuses*, O.U.P.
- Διατμηματικό Πρόγραμμα Διδασκαλίας της Ν.Ε. ως Ξένης Γλώσσας, 1998: *Αναλυτικό Πρόγραμμα για τη Διδασκαλία της Ν.Ε. ως Ξένης Γλώσσας σε Ενηλίκους* (Επίπεδα 1 και 2: Εισαγωγικό και Βασικό).
- Holton, D., P. Mackridge and Ir. Phillipaki - Warburton, 1999: *Ελληνικά: Συνοπτική Γραμματική της Ελληνικής Γλώσσας*, Πατάκης, Αθήνα.
- Ίδρυμα Γουλανδρή-Χορν, 1996: *Η Νέα Ελληνική ως Ξένη Γλώσσα. Προβλήματα Διδασκαλίας*, Αθήνα.
- Κατσιμαλή Γ. και Φ. Καβουκόπουλος, 1996: *Ζητήματα Νεοελληνικής Γλώσσας, Διδακτική Προσέγγιση*, Πανεπιστήμιο Κρήτης.
- Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, 1997: *Πιστοποίηση Επάρκειας της Ελληνομάθειας*, Θεσσαλονίκη.
- Κλαίρης Χρ. - Μπαμπινιώτης Γ., 1996: *Γραμματική της Νέας Ελληνικής. Το όνομα. Αναφορά στον κόσμο της πραγματικότητας*, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.
- Mackridge P., 1990: *Η Νεοελληνική Γλώσσα. Περιγραφική Ανάλυση της Νεοελληνικής Κοινής*, (Μετάφραση Κ. Πετρόπουλος), Πατάκης, Αθήνα.
- Τσοπανάκης Α., 1994: *Νεοελληνική Γραμματική*, Κυριακίδης, Θεσσαλονίκη.
- Τριανταφυλλίδης Μ. (1941, ανατύπωση 1978): *Νεοελληνική Γραμματική (της δημοτικής)*, ΟΕΔΒ, Αθήνα.